

DIALÓG

Kresťanský diskusný a polemický mesačník

III. ročník ● 10/2010

FENOMÉN MÁRIA

Dialóg mladých:

KMCB

POČÚVAJ

www.radio7.sk

rádio 7
rádio pre život

Satelitné a internetové vysielanie pre vás:

- spravodajstvo
- svedectvá zo života
- duchovné úvahy
- kresťanská hudba

Banská Bystrica 107,7 MHz

Počúvajte nás a podporte naše vysielanie

satelit Astra 3A

Mediálny partner Dialógu

O B S A H

ZA IGOROM ANDRÉ 4

VEDA VO SVETOVÝCH KULTÚRACH 5
Dalibo Krupa

JE ÚŽASNÉ ŽIŤ 8
Dušan Valko

DNES PRED TISÍCCROČIAMI 12
Ján Henžel

FENOMÉN MÁRIA 15

JÁN ROHÁČEK 22

HĽADÁM PRÁCU 26

DIALÓG MLADÝCH 27
KMCB

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €, (podľa zborových dotácií) **Individuálne objednávky:** cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET: 262 104 1859/1100, špecifický symbol 1010

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko **Šéfredaktor:** Bohuslav Piatko,
sefredaktor@mesacnikdialog.sk **Redakcia:** Ľuboslava Straková, Jozef Uhlík, Eva Bechná, Barbara Turčíková (Žilina),
Gabriel Gajdoš (webmajster), e-mail: gabriel.gajdos@cb.sk

e-mail na redaktorov v tvare: priezvisko@mesacnikdialog.sk **Jazyková úprava:** Anna Matláková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko **Adresa redakcie:** Dialóg, Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, č. tel.: 02 207 11 468
e-mail: dialog@mesacnikdialog.sk, web: www.mesacnikdialog.sk **Vydavateľ:** Media Svatava, spol. s r.o. **Tlač:** Transmedic Slovakia, s.r.o.

Predná strana obálky: JANA CAMARA: Sviečky

EV: 2670/08 ISSN: 1337-6985

Projekt Roháček
100 rokov slovenskej Biblie
Rok kresťanskej kultúry SR 2010

Prof. Jozef Roháček (1877—1962)
Prvý prekladateľ Biblie do spisovnej slovenčiny
z pôvodných jazykov

Vážení priatelia,

projekt „100 rokov slovenskej Biblie“ zaradila Ekumenická rada cirkví SR do programu Roka kresťanskej kultúry na Slovensku 2010. Zámerom projektu je vytvorenie dôstojného pamätníka, pri príležitosti 100-ročnice prvého prekladu Biblie z pôvodných jazykov do spisovnej slovenčiny. V roku 1910 vyšlo v Budapešti prvé vydanie Evanjelia Sv. Marka, v preklade prof. Jozefa Roháčka. Slovenskí veriaci si tak v roku 2010 s vďačnosťou pripomínajú 100. výročie slovenskej Biblie. Naši rodičia, starí rodičia a aj súčasná stredná generácia duchovne „vyrástla“ na Biblii, ktorú nám tento výnimočný človek, ako svoje životné dielo zanechal.

Podľa dostupných štatistík vyplýva, že Roháčkova Biblia bola v období 1924—1974 opakovane vydaná v celkovom náklade 40000 kusov.

Naším cieľom je postaviť dôstojný pamätník profesorovi Roháčkovi v jeho rodnom meste Stará Turá. Akademickí sochári Ján Šicko a Jaroslava Šicková-Fabrici vytvorili sadrový model portrétu J. Roháčka a finálna verzia sochy bude odliatá do bronzu. V spolupráci so samosprávou mesta Stará Turá sme vybrali vhodné miesto v centre mesta, kde bude pamätník umiestnený na podstavci zo švédskej žuly.

Celkové náklady projektu, t. j. technická realizácia odlatia do bronzu, inštalácia pamätníka a autorské honoráre za umelecké dielo, budú spolu 30000 Eur. Týmto sa obraciame na všetkých ľudí, ktorých biblia profesora Jozefa Roháčka sprevádzala životom, so žiadosťou o finančnú podporu tohto projektu. Projekt zatiaľ podporili členovia koordinačnej skupiny vo výške viac ako 1000 Eur. Ekumenická rada cirkví v SR poverila Radu cirkvi bratskej v SR realizáciou tohto projektu.

Záštitu projektu má Občianske združenie Sluha (predsedom Správnej rady Združenia je Peter Ferík).

Finančné príspevky prosíme posielat' na účet Občianskeho združenia Sluha:

Číslo účtu: 1015619003/1111

Banka: UniCreditBank

Konštantný symbol: 0379

Variabilný symbol: 66

(Pozn. číslo 66 = počet kníh Biblie)

Ochotným darcom vopred srdečne ďakujeme.

Štefan Markuš

koordinátor projektu

V Bratislave dňa 7. októbra 2010

ZAPOJTE SA AJ VY DO TVORBY DIALÓGU

Privítame Vaše názory a postrehy: dialog@mesacnikdialog.sk
v diskusnom fóre na: www.mesacnikdialog.sk
aj písané na adresu redakcie.

November: Myslíte si, že všeobecná „bllbá“ nálada mladých zasiahla aj kresťanskú mládež? Zapojte sa do témy: **MAJÚ MLADÍ „BLBÚ“ NÁLADU?**

December: Literárna a výtvarná tvorba vo **VIANOČNOM DIALÓGU**

Január: Súčasná vláda otvára diskusiu na tému: **Odluka cirkvi od štátu.**
Zapojme sa do diskusie pod názvom: **MÁME NA TO?**

Stereotyp náš každodenný

Leto je za nami, čo je zrejmé nielen z teplôt na teplomere, ale aj zo zmeny životného štýlu v rodinách. Predovšetkým tam, kde majú školákov. Ale zatiaľ, čo pre jedného môže byť začiatok školy stresom a chaosom, pre iného naopak vytúžený stereotyp po náročnom lete plnom aktivít.

Priznám sa, že ako rodič mám radšej prázdniny ako školský rok, ale po tomto lete som naozaj zatúžila po stereotype. Zvlášť v niektorých okamihoch. Napríklad, keď sa ma deti opýtali, či sa u nás v deň odchodu na dovolenku môže zastaviť ich kamarát, vedúci z tábora. So zaťatými zubami som prisvedčila a pritom som si v ružových farbách predstavila, ako vzácny hosť u nás doma prekračuje otvorené kufre a ako jednou rukou ponúka koláče a druhou (treťou, štvrtou...) zaváram na cestu plnenú papriku. A sotva sme sa vrátili z dovolenky, znova: „Mami, zajtra ide náš kamarát cez Žilinu a bude u nás nocovať, ako sme sa minule dohodli, nezabudla si?“

Áno, zabudla som. Pri posteli som mala ešte nevybalenú tašku, v práci som do večera dobiehala, čo cez dovolenku stálo a po návrate z ciest nás čakal vytopený byt. Takže všade boli rozmiestnené nádoby a uteráky na zachytávanie vody. Prijatí hostia, dokonca na nocľah, bolo to posledné, po čom som túžila. Ale cez zaťaté zuby som opäť prisvedčila. Veď nakoniec je to ich hosť, nie môj, pomyslela som si.

Návšteva prebehla hladko, deti si urobili s kamarátom vlastný program, ja s manželom sme sa k nemu správali zdvorilo a dokonca sme mali veľmi dobrý rozhovor.

Večer po jeho odchode sa mi naskytol pohľad, pri ktorom som si uvedomila, aké veľké požehnanie priniesla táto návšteva do nášho domova a ako dobre, že som ju nezrušila. Mój syn si prvýkrát sám od seba išiel čítať Písmo a pokračoval v tom aj ďalšie dni.

A to všetko vďaka jednej rýchlej návšteve mladého muža, s ktorým sa stretol v tábore. V tom tábore, ktorého organizácia a príprava mi dali riadne „zabrať“, pred začiatkom ktorého som si toľkokrát v duchu povedala, že už nikdy viac. Ale tiež v tom tábore, kde vzniklo množstvo nových priateľstiev, kde Boh naozaj konal a dotýkal sa ľudských srdiec. Keby nebolo „prekonania sa“, keby títo mladí ľudia neobetovali svoj voľný čas, energiu a dokonca peniaze, nikdy by sa to nestalo.

A to, čo sme mladým vedúcim zvlášť zdôrazňovali, že odchodom z tábora sa všetko nekončí, sa potvrdilo. Načaté priateľstvá treba rozvíjať, deckám sa duchovne venovať, povzbudzovať ich. A bola som to práve ja, ktorá sa tak rýchlo nechala „zviest“ stereotypom, povinnosťami, že som skoro zabránila pokračujúcemu prúdeniu požehnaní. Veď, čo môže byť dôležitejšie a vážnejšie ako to, keď si niekoho Boh použije, aby sa dotkol srdca tínedžera? Keď ten „niekto“ zoberie zodpovednosť duchovného otca a venuje sa svojmu „dieťaťu“, aby mohlo rásť, keď sa o neho stará?

Aj keď prázdniny pominuli a nastal čas povinností v škole, zamestnaní, nedovoľme, aby nám stereotyp alebo nával práce a povinností bránili vtom, čo sme cez leto začali: Aby sme slúžili Bohu tým najvzácnejším, a to je byť učiteľmi v Božej škole, a to nie len učiteľmi, ktorí si odučia svoju hodinu a po zazvonení odídu z triedy, ale učiteľmi, ktorí budú mať záujem o svoje „deti“, trávia s nimi čas, zaujímajú sa o ne a navštívia ich, aj keď sa to práve nehodí.

Táto návšteva mi ušetrila vzácnu lekciu a pripomenula mi Pavlov odkaz Židom: „*Nezabúdajte na pohostinnosť, lebo ňou niektorí, nevediac, pohostili anjelov.*“

EVA MYJAVCOVÁ
(Tajomníčka Rady
CB pre mládež)

MUDr. IGOR ANDRÉ, PhD.

23. 11. 1955–26. 9. 2010

**LEKÁR,
SPOLUZAKLADATEĽ
A RIADITEĽ BETÁNIE**

ÚRYVKY ZO SMÚTOČNÉHO ZHROMAŽDENIA

Oci,

odišiel si príliš zavčasu. Ani si ma poriadne nenaučil viazať kravatu. Ako 17-ročný si prežil to, čomu sa v evanjelikálnych kruhoch hovorí „obrátene“. Od tej chvíle si bol nasledovníkom Krista. Od starého otca si si osvojil veľa jeho životných múdrostí, a jedna z nich sa stala určujúcou pre našu rodinu. Krátka veta, v ktorej sa ukrýva jeden celý mentálny vesmír: „*Rodičia sú zodpovední za to, aby ich deti prebrali živú vieru.*“ Táto veta bola zdrojom požehnaní, ale aj bolesti a konfliktov v našej rodine. Na nej si vytvoril obrovské dielo menom Betánia, pôsobil si v cirkvi, čítal si s nami Bibliu, sprevádzal nás v doraste a mládeži. My deti sme v istom veku mali prirodzenú túžbu odlíšiť sa, budovať si svoj autonómny svet a ty si to nie celkom chápal.

Teraz ti to už môžem povedať: podstatu kresťanstva si mi oveľa viacej poodhalil tým, že si nikdy nezatváral dvere pred inými ľuďmi, vždy si v tichosti pomohol tomu, kto ťa práve zavolať. Málo si o láske hovoril, skôr si ju prakticky konal.

Oci, odišiel si nečakane v nedeľu, len tak uprostred služby pri svojej pacientke. Ešte doobeda si plný sily a života kázal. V ten upršaný septembrový večer som len ležal pri tvom bezmocnom tele a stískal už iba tvoju chladnú ruku. Keď som v zúfalstve vybehol von, do očí mi uderil kostol, na ktorom akurát bili zvony. Bolo to rovnako neznesiteľné, ako tvoja smrť. Ale v tom momente som vedel, že pre teba sa začína nový život.

syn Igor

S Igorom ma okrem príbuzenských väzieb viaže oveľa silnejšie puto – spoločná práca na dnes už dvadsaťročnom projekte Betánie. Prešli sme spolu dlhú, ťažkú, ale peknú cestu, na ktorej sme zažili radosti aj ťažkosti a neúspechy, ktoré boli vždy prekryté Božimi zázrakmi a vedením. Som vďačný, že som sa toho mohol zúčastniť. Naš pracovný vzťah v rámci Betánie bol zvláštny a pre mnohých nezúčastnených pozorovateľov často možno aj nečitateľný. Igora Pán Boh obdaril

dušou vizionára, ktorý myslou a plánmi predbiehal udalosti o mnoho rokov. Akosi mal bližšie k chápaniu Božích zaslúbení.

Moja manželka Julka nás označila ako tandem, ktorému síce nerozumie, ale ktorý funguje dobre iba spolu. Počas tých 20 rokov sme mali veľa debát a diskusií o tom, ako postupovať. V detailoch sme sa vždy nestotožnili, ale pretrvala jednota v srdci, vôľa pokračovať a viera v Božie plány. Igor vkladal a vložil do Betánie viacej ako hociktorý z nás. Nakoniec aj seba samého... Pán Boh jeho dar na oltári prijal v nedeľu 26. septembra.

Igor, ďakujeme, a s pokorou chceme prijať Božie rozhodnutie aj v tejto chvíli.

Ivan Markuš, spoluzakladateľ Betánie

Netušiac, že ďalšie číslo Dialógu vyjde až po Igorovej smrti, nám kazateľ BJB z Vavrišova Július Stupka napísal:

BIBLIA Z VTÁČEJ PERSPEKTÍVY

Naš zbor je najmenším v BJB na Slovensku, ale žijeme vierou a pod pôsobením Božieho slova sa necítíme opusteným malým stádočkom. Zvlášť v letných, dovolenkových mesiacoch sa modlitebňa zaplní chalupármi z dediny i blízkeho okolia. Naši hostia nie sú len návštevníkmi, ale podľa obdarovania nám aj poslúžia. Uplynulé leto bol mimoriadne vydarený a hodnotný duchovný program.

Aj touto cestou ďakujeme bratom za požehnanú službu a bratovi Igorovi André za ideu a následnú organizáciu. Netradičný názov znel: „*Biblické knihy z vtácej perspektívy*“. V piatich zastaveniach po všetky augustové nedele sme sa započúvali do odkazov o celých biblických knihách. A tak sme z vtácej perspektívy videli knihu Jób (pohľadom Juraja Hovorku), druhý list Korintanom (Milan Čičel), knihu Ámos (Štefan Markuš), Jozue (Igor André) a evanjelium podľa Marka (Eudovít Fazekaš). Zamyslenia boli nielen inšpiráciou pre ich prečítanie, ale aj povzbudením pre ďalšie štúdium Biblie. ■

VEDA VO SVETOVÝCH KULTÚRACH A VZNIK MODERNEJ VEDY

RNDr. DALIBOR KRUPA, PhD., DPhil.,

je vedeckým pracovníkom SAV v oblasti výskumu elementárnych častíc.

VEDA VO SVETOVÝCH KULTÚRACH

Ak vnímame vedu v jej širšom význame a ponímame ju ako systém určitých vedomostí, tak môžeme hovoriť o egyptskej vede, babylonskej vede, gréckej vede a vede iných národov a kultúr. Napriek imponantným poznatkom, ktoré mali tieto národy a pozoruhodným technologickým úspechom, ktoré dosiahli, ani u jednej z týchto kultúr nedošlo k ďalšiemu rozmachu vedy. Kultúrne prostredia a ich intelektuálni nositelia boli od seba vzájomne časovo aj polohou izolovaní, čo viedlo skôr či neskôr k stagnácii. Prečo nedošlo k tomu, čo charakterizuje modernú vedu?¹ Prečo nedošlo k vzniku experimentálnej metódy spočívajúcej na experimentálnej verifikácii hypotéz. Historici vedy hovoria v tejto súvislosti o „potratoch“ vedy.²

Egypt

Pozrime sa na niektoré význačné svetové kultúry bližšie. Zčať treba asi v *Egypte*, najstaršej dobre známej kultúre, kde od r. 2570 pred n. l., za panovania 3. až 6. dynastie, došlo počas 500 rokov k enormnému rozmachu spoločnosti. Egypťania poznali koleso, vedeli nárábať s pákou, používali kladky a vynašli kladkostroj. Výrobu železa zvládli v 7. storočí pred n. l. Dodnes obdivujeme obrovské egyptské pyramídy. Egyptské hieroglyfy sú údajne prvým fonetickým záznamom reči. Podobný úspech sa im však už nepodaril v počtoch, mierach a váhach, čo nie je také náročné ako zvládnutie abstraktnej symboliky reči. Boli vynikajúcimi stavitelmi, vedeli vypočítať obvod kruhu z jeho priemeru, takže s dostatočnou presnosťou poznali to, čo dnes nazývame Ludolfovým číslom π . Vynikajúco ovládali melioračné práce, zavlažovaním polí vodou z Nílu vyzdvihli pestovanie plodín na vysokú úroveň. Boli aj cestovateľmi, moreplavcami a objaviteľmi. Traduje sa, že oboplávali Afriku. Začali na východnom pobreží Afriky a vrátili sa cez Stredozemné more smerom od dnešnej Líbye. Udialo sa to za vlády Necha (610–595 pred n.l.) a plavba trvala tri roky. Pri oboplávaní Mysu dobrej nádeje si uvedomili zásadnú zmenu smeru, lebo sa divili, že im Slnko svieti na pravý bok lode.³

India a Čína

Prispeli k rozvoju poznania veľkým dielom. Traduje sa, že v Indii došlo k vzniku decimálnych počtov, keď ako prví začali používať nulu, vrátane rozlišova-

nia jej polohy v čísle podľa násobkov čísla desať. Starí Indovia zvládli technológiu spracovania železa v 10. storočí pred n. l. a údajne aj technológiu spracovania korózievzdorného železa. Číňania zvládli výrobu železa v 6. storočí pred n. l. Ako prví poznali magnet a o tisíc rokov predbehli ostatný svet výrobou pušného prachu. Vynašli porcelán a ako prví používali papier. Vzhľadom na svoju tisícročnú históriu sa obe krajiny vyznačovali vysoko organizovanou spoločnosťou.

Hinduistické a budhistické myslenie, videnie sveta v otáčavom kolese cyklov zrodu a smrti, viedlo nakoniec k neodvratnej stagnácii. Typickým je postoj takého predstaviteľa ako bol Mahátma Gándhí, ktorý ešte dost nedávno (1938) povedal:

*Verím, že civilizácia, ktorú dosiahla India je neporaziteľná... Vystačili sme s pluhom, čo existoval pred tisíc rokmi... Nieže by sme nedokázali vynájsť stroje, ale naši predkovia vedeli, že keď naše srdce pôjde za takými vecami, staneme sa otrokmi a stratíme svoju morálnu niť, zodpovedne zvažili, že budeme robiť iba to, čo môžeme robiť našimi rukami a nohami... takýto národ je lepšie pripravený učiť iných ako učiť sa od iných.*⁴

Chetiti

Prv ako sa presunieme do Mezopotámie, treba sa nám zmieniť o pozoruhodnej civilizácii *Chetitov*, rozprestierajúcou sa pri Stredozemnom mori od Anatólie po Egypt na juhu a po Babylon na východe. Výrobu železa vynašli už v 19. storočí pred n. l. a šesť storočí ju dokázali utajovať. To z nich spravilo vyhľadávaných obchodných partnerov a obávaných nepriateľov. Keď chceli faraóni a iní cudzí panovníci kúsok tohto kovu, museli písať chetitskému kráľovi prosebné listy. Napríklad asýrsky kráľ napísal vládovi Chetitov žiadosť o dodávku železa. Ten mu vyhovel – poslal mu železo na jednu čepeľ noža. Bojové vozy a železné meče z nich spravili v tom čase neporaziteľnú armádu. Chetitská ríša zanikla v 12. storočí pred n. l., tak povediac „cez noc“, povstaním vlastnej šľachty, keď bola už výroba železa bežná v Európe.

Mezopotámia

V Mezopotámii asi 4500 rokov pred n. l. vznikol hrnčiarsky kruh.⁵ Okolo roku 3300 pred n. l. tu začali vznikať prvé mestá, z ktorých sa neskôr stali prvé ►

štáty na svete. Žili tu veľké národy *Sumeri*, *Asýrčania*, *Peržania*. Vedeli riešiť matematické hádanky rovnocenné s kvadratickými rovnicami. Poznali písmo, našli sa stovky hlinených tabuliek obsahovo zameraných prevažne na veštenie. Mali zoznamy stoviek rastlín, vrátane ich pomerne presných lekárskejších účinkov. Významné mesto Babylon malo obytné domy, ulice s pouličným osvetlením, vodovod. Jeho vysuté záhrady sú považované za jeden zo zázrakov starobylého sveta.

Grécko

Gréci prebrali časť intelektuálneho bohatstva od Babylončanov. Vynikli v geometrii, náuke o stacionárnych priestorových konfiguráciách. Euklidova plánarna geometria sa dodnes učí na školách a úspešne sa uplatňuje. Žiadna zo svetových civilizácií neovplyvnila rímsku a neskôr európsku kultúru v oblasti vedy tak silne, ako grécka vzdelanosť.

No napriek nepopierateľným úspechom v mnohých oblastiach poznania Gréci nikdy úspešne neprenikli do poznania reálneho sveta založeného na pohybe. Vychádzali totiž

zo sokratovského presvedčenia, že všetko sa deje za účelom hľadania toho, čo je najlepšie. To sa dalo uplatniť na úrovni pochopenia ľudských činov a bolo slubným východným bodom pri odhaľovaní absolútnych ideálov, ktoré vie oceniť iba nesmrteľná duša. No zovšeobecnením tohto postoja, že všetok pohyb je spôsobený túžbou dosiahnuť ne-

jaký cieľ, alebo účel, sa dopustili tragického omylu, lebo pochopenie fyziky pohybu telies sa takto zredukovalo na hľadanie účelu ich pohybu. Odtiaľ bol už len krok k tomu, spojiť váhu telesa s mierou jeho túžby dostať sa pohybom čo najbližšie k prirodzenému stredu vesmíru, ktorým je Zem. Pohyb padajúceho kameňa sa vysvetľoval jeho túžbou po najväčšom dobre. Aristoteles v náuke „*O nebesiach*“ vyjadril tragický omyl, že rýchlosť pádu telies je úmerná ich váhe, čo sa tradovalo sedemnást storočí, podobne ako ďalšie mylné zákony aristotelovskej fyziky, kým to Galileo Galilei nevyvrátil experimentom s púšťaním telies z veže v Pise a neukázal, že všetky telesá, ťažké aj ľahké, padajú rovnako rýchlo.

Je až zarážajúce, že Aristoteles nedokázal objaviť ani jeden z Newtonových pohybových zákonov – ani tie ľahšie, ktoré sa dajú odpozorovať z prírody – zákon zachovania pohybu, alebo zákon akcie a reakcie.

Aristoteles napríklad tiež tvrdil, že šíp letiaci vzduchom je poháňaný tým, ako sa vzduch za ním v uvoľnenom priestore uzatvára. Neuznával odpor vzduchu, hoci gréckym atlétom musel byť dobre známy. Dá sa cítiť už pri behu. Podľa Sokratovho učenia o perfektnom svete ideá a porušenom reálnom svete je svet otáčajúci sa nebeských sfér dokonalý, zatiaľ, čo reálny hmotný svet je nedokonalý. Toto tvrdenie

vyvrátil Tycho de Brahe, keď roku 1572 pozoroval na oblohe novú, veľmi jasnej hviezdu⁶, dnes známu ako supernova SN 1572. Zistil, že hviezda nevykazuje žiadnu paralaxu, takže musí byť vzdialenejšia ako Mesiace. Tým vyvrátil dlho uznávaný aristotelovský názor, že priestory za Mesiacom sú dokonalé a neporušené.

Veľká časť gréckej filozofie a učenia o prírode sa do Európy dostala okľukou, prostredníctvom Arabov cez Španielsko. *Arabi* vynikli v navigácii, v moreplavectve a astronómii. V matematike použili miesto rímskych číslíc samostatné znaky pre číslice od 0 do 9, čím značne zjednodušili elementárne počty. No ani Arabi sa nedopracovali k súčasnému pohľadu na prírodu.

ZROD MODERNEJ VEDY

Prečo nevznikla experimentálne orientovaná moderná veda vo veľkých civilizáciách minulosti? Bolo to tým, že celkový rozvoj spoločnosti nedovoľoval, aby v nej vznikli skupiny ľudí, ktorí by mali dostatok času, nemuseli sa starať o svoju každodennú obživu a venovali sa iba skúmaniu prírody? Takýto argument

neobstojí, veď vo všetkých veľkých civilizáciách existovali takéto skupiny. Skladali sa prevažne z predstaviteľov náboženského života a títo sa zaoberali práve interpretáciou a pochopením sveta.

Išlo pritom o veľké civilizácie, ktoré vedeli vytvoriť obrovské stavby a diela. Niektoré sú známe aj ako divy antického sveta. V iných činnostiach vedeli

vytvoriť dostatočnú „kritickú hmotnosť“ na vznik reťazovej reakcie. Nemali problém zdvihnúť „teplotu“ akejkoľvek činnosti nad bod „samozápalu“. Dokázali vložiť ohromné ľudské aj materiálové zdroje do objavovania a dobývania sveta.

Príčina tkvie v niečom inom. Veľké civilizácie minulosti s panteistickým videním sveta nemali dôvody hľadať v prírode zákonitosti, lebo verili, že prírodné procesy podliehajú ľubovli a nálade bohov a s tými by bolo príliš nebezpečné niečo si začínať.

Prečo nevznikla experimentálne orientovaná veda vo veľkých civilizáciách minulosti? Jednoducho preto, že nemali na to vnútornú motiváciu. Zabránila im v tom celková kultúra ich spoločnosti, determinovaná duchovnou orientáciou a koncepciou uznávaných duchovných hodnôt. Väčšinou im to ani nenapadlo, lebo to nezapadalo do celkovej koncepcie sveta, a niekedy im to zakazoval ich svetonázor. Moslimskí mystici označili prírodné zákony formulované Aristotelom za rúhačské, lebo obmedzovali slobodnú vôľu Tvorcu, vnímaného nimi ako absolutistického vládcu, ktorý nepodlieha ani vlastným zákonom.

Gréci navyše považovali hmotný svet za niečo nehodné záujmu filozofov, ktorí uznávali za dokonalý iba pomyselný svet ideí. Pravdu hľadali iba vo „svete ideí“. Telesnú prácu, starostlivosť o hmotné veci pova-

Priekopníci a významní predstavitelia

modernej vedy (16. stor.) verili,

že zákonitosti prírody odrážajú

Božie „ratio“, logiku a múdrosť Božiu,

takže sa dajú racionálne pochopiť.

žovali za nedôstojné, na to mali otrokov. Zákonitosti fyziky odvodené iba racionálnymi pochodmi považovali za prirodzené a jasné. O ich pravdivosti sa utvrdzovali ďalšími racionálnymi úvahami. Žiaľ, ukázalo sa, že boli neplatné. To však nezistili, lebo výsledky svojich ideí nekonfrontovali s experimentom – „nedôstojnou“ realitou, ale iba s ďalšími racionálnymi úvahami. Vplyv gréckeho myslenia sa prejavil dost bolestivo pri zrode vedy v európskej kresťanskej civilizácii. Civilizácii, ktorá poznala filozofiu a geometriu Grékov, astronómiu celého sveta, aritmetiku a algebru Indov a Arabov, ako aj náboženstvo a etiku Židov; civilizácii, ktorá uznávala jediného Boha ako racionálneho, múdreho a zároveň láskavého Tvorcu.

VEDA V KREŠŤANSKOM SVETE

Ako to, že k rozmachu vedy došlo až na pôde európskej kultúry a prečo vznikla veda na európskej kresťanskej pôde až v 16. storočí?

Priekopníci a významní predstavitelia modernej vedy boli zväčša sami úprimnými študentmi Biblie a kresťanskej teológie. Verili, že zákonitosti prírody odrážajú Božie „ratio“, logiku a múdrosť Božiu, takže sa dajú racionálne pochopiť, jeho zákony dané prírode sú dobré, stále, ako je On stály a verný svojim sľubom. Ich spory s cirkevnými predstaviteľmi neboli spormi o Biblické posolstvo, ale o filozofické chápanie sveta, ktoré bolo v stredoveku silne ovplyvnené nepravdivými tvrdeniami gréckych mysliteľov – tvrdeniami, ktoré neboli podložené faktami, ani učením Biblie, ale odvodené z ich filozofie. Tieto museli byť najprv prekonané.

Dá sa súhlasiť s historikmi modernej vedy, že vek vedy sa započal vydaním slávneho diela M. Kopernika „*De Revolutionibus Orbium Coelestium*“ (O obehu nebeských sfér) roku 1543. Nechcel v ňom polemizovať so zaužívaným geocentrickým pohľadom. Predpoklad, že by Zem obiehala okolo Slnka vyjadril iba ako matematické cvičenie, pomocou ktorého sa dal ľahšie vysvetliť pohyb planét ako pomocou vtedy používaných teórií o cykloch a epicykloch.

Zostalo by iba pri zaujímavom matematickom cvičení, keby v ďalšej epoche nebolo došlo k rozvoju toho, čo dnes nazývame „experimentálnou metódou“ vo vede. Táto jednoducho spočíva v navrhovaní experimentov, pomocou ktorých sa dajú testovať hypotézy. Dnes sa to zdá byť celkom samozrejmy proces a vôbec si neuvedomujeme, že tento spôsob myslenia sa začal všeobecnejšie akceptovať iba približne pred 450 rokmi. Dovtedy sa poznatky neposudzovali na základe experimentu, ale na základe autorít. V tom, čo by sme nazvali otázky vedecké, to bol Aristoteles. Napríklad pád telies sa vysvetľoval ich snahou dostať sa na Zem, do prirodzeného stredného vesmíru. Tieto názory musela rodiaca sa veda prekonávať.

Oslobodzovanie spod gréckeho vplyvu

Grécka kultúra mala ohromný vplyv na európske myslenie. Dôraz na duchovnú a rozumovú stránku života kresťanská kultúra vďačne prijímala. Kresťanskí myslitelia ju vo viacerých aspektoch úspešne použí-

vali na obranu viery a na šírenie vzdelanosti. Pomohlo jej to prekonávať časté vnútorné rozpory a vonkajšie hrozby v konfrontácii s rozširujúcim sa mohamedánskym svetom. Koncom stredoveku v polovici 15. storočia, po vynáleze kníhtlače (Johannes Gutenberg, 1452) došlo k revolučnému rozvoju toho, čo dnes nazývame informačnými technológiami. Kníhtlač umožnila hromadné šírenie náboženských spisov, evanjalií a celej Biblie, čo sa dovtedy dialo iba ručným opisovaním. Ručný opis Biblie podstatne sťažoval jej šírenie. Kníhtlač to radikálne zmenila. Európskym vzdelancom sa zrazu dostala do rúk kniha, ktorá horoví o racionálnom Bohu, ktorý svojvoľne nemení, ale drží svoje slovo, podľa ktorého je príroda zverená človeku do poznávania a starostlivosti. Ľudské telo nie je hriechom, ale prostriedkom na Božiu oslavu. Krátko po vynájdení kníhtlače dochádza v Európe k duchovnému obrodeniu a k návratu k evanjeliu a dochádza k skúmaniu prírody, ako takej, ktorá odzrkadľuje slávu a múdrosť svojho Tvorcu. Jeho poznávanie v prírode zakrátko vedie k tomu, že ľudské špekulácie o prírode sa konfrontujú nie s filozofiou, ale so samotnou prírodou pomocou experimentov.

Podstatou modernej vedy je jej experimentálna metóda. Založená je na overovaní poznatkov na základe opakovateľnosti tých istých výsledkov nezávisle na mieste a na čase, kedy boli vykonané a ich objektivita sa potvrdzuje tým, že nezávisia ani na človeku (subjekte), ktorý daný experiment vykonáva, pokiaľ boli dodržané rovnaké vonkajšie podmienky ako teplota, tlak, a pod. V tom je jej sila v hľadaní objektívnej pravdy, ale zároveň aj jej slabosť, lebo mnoho prírodných javov, historických udalostí a ľudských zážitkov, nie je opakovateľná a vymyká sa experimentálnej metóde.

Fakt, že vedecké poznanie sveta sa zrodilo na pôde kresťanskej civilizácie, je prejavom jej vitality a schopnosti správne interagovať s inými kultúrami, s odlišnými hodnotovými systémami, prijať a správne prehodnotiť poznatky z iných kultúr. Ak sa európska civilizácia vzdialila od svojich kresťanských koreňov, stratí túto svoju výnimočnosť. Ak si ich zachová, dokáže byť aj v budúcnosti integrujúcim prvkom rodiaceho sa globálneho sveta. ■

Zdroje:

1. Krupa D., *Konvergencia verus divergencia prírodných a humanitných poznatkov*, In *Globalizácia ako platforma prieniku prírodných a humanitných vied*, ÚSKI a SAV, Ed.: J. Tiňo, Bratislava 2009, ISBN978-80-85-293-06-7
2. Jaki S. L., *The Savior of Science*, Scottish academic Press Ltd., 1990, SBN 7073 0614 0
3. Herodotus, *Kniha IV, kapitola 42*
4. M.K. Gandhi, „A Dialogue between an Editor and a Reader“ in *Hind Swaraj or Indian Home Rule*, 3rd printing 1946, 43-45
5. McIntosh J., Twist C. *Civilizácie desaťtisíc rokov starej histórie*, Ottovo nakladateľství, s.r.o., Praha, 2002, ISBN 80-7181-742-2
6. Wikipedia, *Tycho de Brahe*

AKÉ JE ÚŽASNÉ, KEĎ ČLOVEK MÔŽE ŽIŤ

Foto: ĽUBO BECHNÝ

Prichádzame do Oravskej Poruby a presne podľa inštrukcií, asi 300 m za mostom, stojí pri ceste pekný biely dom s krásne upravenou záhradou. DUŠAN VALKO (52) tu býva s rodičmi a sám kosí trávnik. To nie je nič zvláštne, kým nezistíte, že Dušan je ťažko telesne postihnutý. Chýbajú mu nohy. V dvadsiatich štyroch rokoch, po zrážke s vlakom, sa jeho život obrátil naruby. Za oveľa vážnejší obrat však považuje svoje stretnutie s Bohom, vďaka ktorému sa s postihnutím dokázal vyrovať, viesť plnohodnotný život a dokonca byť oporou ľuďom okolo seba. S Dušanom Valkom sa rozprávali EVA A ĽUBO BECHNÍ.

V tomto dome ste sa narodili a vyrástli. Aké bolo vaše detstvo?

Detstvo som mal veľmi dobré. Keby som mal porovnávať s dnešnými deťmi, asi by sa im to príliš nepáčilo, lebo my sme museli veľa pracovať. Ale zároveň sme si vždy našli čas na hru s kamarátmi. Samozrejme, aj sme povyvádzali nejaké huncútstva (smiech), za čo sme dostali patričnú odmenu. Otec, ten si nás veľmi nevsímal. Mal vážne problémy s alkoholom, uzavrel sa do seba, takže nás vychovávala najmä mama. Tým, čo jej prišlo pod ruku.

To, že som musel fyzicky veľa pracovať, bolo pre mňa dobré, lebo som si vďaka tomu udržoval dobrú fyzickú kondíciu. Dnes, keď sa na to pozerám späť, ako keby ma už vtedy Boh pripravoval na moje postihnutie. Vďaka dobrej fyzickej kondícii ho zvládam oveľa ľahšie.

Čo ste robili?

Mali ste gazdovstvo?

Nie, to nie, ja som už vyrastal v období socializmu, my sme chodili pracovať na družstvo. Vďaka otcovým problémom nás musela živiť mama, ktorá denne krmila 300–400 ošípaných a ešte 200 býkov. Vstávali sme ráno o piatej a ešte pred odchodom do školy sme jej museli pomáhať. Aj doma sme si chovali kravičku, býka, prasiatka, morky, husi, kury... Nemali sme nadbytok, ale žili sme si dobre.

Boli ste už vtedy, ako malý chlapec, vychovávaný vo viere v Boha?

Mama v rámci všetkých okolností robila, čo mohla. Týždeň, čo týždeň sme chodievali v nedeľu do kostola, inak by sa nám nedeľa nerátala. A to aj napriek tomu, že sme za to zožali v dedine veľký výsmech. Základ nášho duchovného života položila kedysi ešte moja babka – mamina mama. Ona bola človekom úplne odozvaným do Božej vôle, úprimne sa modlila za svoje štyri dcéry a ich spasenie. A pán Boh jej modlitbu vyslyšal, lebo napriek rôznym životným peripetiám sú dnes všetky štyri dcéry spasené a cez ne prichádza spasenie aj do ich rodín. My sme si ako deti uvedomovali, že sa stará mama za nás modlí. Keď videla, že moja mama nevládze, tak sa sama „akoby“ postavila do tejto medzery a snažila sa ju vyplniť.

Ale v čase dospievania prišli aj pokušenia... Aký bol Dušan Valko – teenager?

Rozhodne som chcel mať slobodu. Razil som si tú svoju cestu. Ako som už povedal, bol som fyzicky dobre stavaný, nikto si ku mne nedovolil, s nikým som nemal problém. Cítil som sa neohrozený. Mal som svoju predstavu o živote. Chcel som sa zabávať, chcel som si užívať. Chodievali sme na rôzne turistické akcie, pobyty na chate.

Tam sa, žiaľ, začali moje prvé skúsenosti s alkoholom. Keď ma mama a sestra varovali, že mi to prerastá cez hlavu, nepripúšťal som si to. Začal som veľmi skoro piť – už v 14 rokoch. Najskôr to bolo iba pivo, potom víno a od 16 rokov som prešiel na tvrdý alkohol.

Zaujímavé, že váš otec pre vás nebol odstrašujúcim príkladom. Ale hovorí sa, že takéto návyky sa v rodine dedia a deti alkoholikov majú dispozíciu prepadnúť rovnakej neresti.

Bez toho, že by som chcel zvaľovať vinu na otca, myslím si, že mi to bolo geneticky dané. Ja mám aj otcovu povahu. Moji súrodenci, brat ani sestra skoro vôbec nepili. Iba ja. Napriek tomu, že som si myslel, že mám všetko pod kontrolou, alkohol ma čoraz viac zotročoval. V piatok a v sobotu doobeda sme porobili a v sobotu poobede sme sa vybrali na chatu a tam vypukli doslova pijanské orgie. Pod záštitou klubu SZM.

To bolo asi v ktorých rokoch?

V rokoch 1973–1974.

Neudržiavali ste už žiadne kontakty s kresťanmi?

Keď som mal 12 rokov, staršia sestra uverila a zapojila sa do ilegálnej práce s mládežou v evanjelickej cirkvi. Tu na Orave sa organizovali rôzne tajné tábory.

Niekedy ich udali a dokonca nás vyšetrovalo Štb. Ja som jej pri tom pomáhal, čo bolo dobré, lebo som aspoň občas mohol počuť Božie slovo. Ale bránil som sa plne odovzdať Pánu Bohu, lebo som sa bál, že potom by som stratil slobodu. Ale vždy, keď som bol medzi veriacimi ľuďmi, vnútorne som sa upokojil.

Mali ste nejaké predstavy o živote, ambície, túžby?

Nikdy som nebol na učenie, aj keď sa hovorilo, že sa ľahko učím. Mňa viac bavili kamióny, takže som sníval o tom, že raz budem na takom jazdiť. Predstavoval som si, že postavím dom, kúpim auto, budem mať rodinu. Také obyčajné veci. Kariéra ma nelákala. Áno, mohol som robiť kariéru a mnohí moji vrstovníci z dediny aj kariéru robili – cez stranické knižky. Ale mňa to nelákalo. A keby som chcel študovať, ani by nebolo za čo. Moja sestra bola veľmi šikovná, ale otec jej odmietol štúdium platiť.

Vo veku dvadsaťštyri rokov prišiel do vášho života vážny zlom v podobe úrazu. Ako sa to všetko odohralo?

Vyučil som sa za automechanika. Na vojnu som šiel na Moravu k železničnému vojsku. Tam bola, paradoxne, minimálna kontrola, dosť veľká benevolencia, čo sa alkoholu a pitia týkalo, a tak som padal hlbšie a hlbšie do svojej závislosti. Po vojne som šiel robiť vodiča z povolania a chodil som na kamióne podľa svojich predstáv. Hoci som mal problémy s alkoholom, za volantom som nikdy nepil. Raz sme spravili takú hlúposť, že počas servisného dňa sme si vypili (bolo MDŽ) a potom sme sa len tak preháňali na našich služobných autách po areáli podniku. Nič sa síce nestalo, ale zoberali nám „vodičáky“. Prešiel som do Oravských ferozliatinárskych závodov. V tom čase som si už začal uvedomovať, že ma alkohol celkom opantál a že si so svojou závislosťou sám neporadím. Preto som privítal, že tu bola 4-smenná prevádzka a vyhrážali sa prísny

kontrolami na alkohol. Skutočnosť však bola iná. V každej skrinke flaša a robotníci ma rýchlo zasvätili do rôznych fínt, ako kontrolu obísť a nemať problémy.

A potom prišiel deň D...

V ten deň sme sa celá smena, samí mladí ľudia, dohodli, že si rýchlo urobíme robota a potom sa pôjdeme do Kubína zabaviť. Brali sme trinásť plat, tak sme mali za čo. Rozlúčili sme sa okolo šiestej (ušli sme načierne cez plot z fabriky). Každý utekal domov prezliecť sa a pripraviť, večer o ôsmej sme sa mali stretnúť na mieste. Ja som to mal domov najbližšie cez koľajnice. Bol som zamyslený, mal som hlavu plnú plánov a mal som aj trochu vypité. Počul som iba prvé trúbenie vlaku, potom si už nepamätám nič, len ako som sa zobudil v nemocnici. Bolo šero, bol som v tmavom oblečení, rušňovodič ma nemohol zbadáť.

Aké boli vaše prvé pocity, keď ste sa po úraze zobudili ?

Videl som mreže, a tak som si myslel, že sme asi niečo večer vyviedli a teraz ležím na záchytke. Bolesť som necítil, mal som utlmovacie prášky. Až keď som chcel vstať a odísť na toaletu, zistil som, že nemám nohy. Bol to strašný šok. Prišla zdravotná sestra a chcela mi pomôcť, ale ja som už nechcel

s nikým hovoriť. Mal som dvadsaťštyri a rozsypaný celý život. Čierna diera... Poslali ku mne psychiatra, ako stanovovali predpisy a potom aj ostatných lekárov. Nemohli uveriť, že som to prežil, že som tam nevykrvácal. To bol prvý zázrak, ktorý Pán Boh so mnou spravil. Ako keby mi tam držal tie tepny. Dozvedel som sa, že keď sa to stalo, vlak hneď zastal a rušňovodič zavolał sanitku. Tá sa cez pole na miesto vôbec nemohla dostať a lekár z pohotovosti očakával, že už len skonštatuje smrť. Bol šokovaný, keď som vraj naňho prehovoril. Druhý zázrak sa udial, keď za mnou prišli kolegovia z práce a doniesli mi, ako inak, flašku. Ale ja som už na alkohol nemal chuť.

Čo vy na to?

Hneď v prvý večer za mnou prišla sestra a doniesla mi Bibliu. Povedala mi, že Boh má so mnou svoj plán. „Akýže plán,“ vysmial som sa jej, „už ani kľačať pred ním nemôžem.“ Ale ona len zopakovala svoje slová a Bibliu mi nechala v nemocničnej izbe. Napriek tomu, že som dobre vedel, že takto sa Biblia nečíta, akosi som siahol prstom len tak náhodne a otvoril Bibliu na jednom mieste. Bol to 37. Žalm: „*Uvaľ na Hospodina svoju cestu a nadej sa na neho, a on učíni. A vyvedie tvoju spravodlivosť ako svetlo a tvoj súd ako poľudnie.*“ V noci som nemohol spať, rozmýšľal som nad tým všetkým. Zo svojho pohľadu som nemal žiadnu možnosť, len smrť. Myslel som na to, že by som ukončil svoj život. Ale súčasne s vnútorným hlasom, ktorý ma vyzýval k samovražde, druhý, pokojný, mi hovoril: „Mám ťa rád.“

Ráno o štvrtý deň som Bohu povedal: „Dobre, ak si takýto tichý a láskavý, ak si to Ty Bože, tak sa dokáž v mojom živote.“ Vtedy som si neuvedomil, že sa už dokázal. Jednak tým, že som prežil, jednak s mojou závislosťou.

Moja liečba prebiehala nezvyčajne dobre. Lekári boli prekvapení, keď ma na 20. deň ▶

prepúšťali domov. Primár mi hovoril: „Toto nie je náhoda. Inokedy takáto liečba trvá aj tri až štyri mesiace. To je zázrak.“

Aké boli prvé dni postihnutého človeka?

Z čiernej diery už bol tunel, na konci ktorého zasvietilo malé svetielko. Ale stále to bol iba tajomný tunel a ja som nevedel, čo ma čaká, ako budem žiť. Keď som prišiel domov, najprv bolo treba upraviť dom, aby som tu mohol fungovať. Toto, čo dnes vidíte, je kompletne prestavaný dom. Vtedy tu boli schody, vysoké prahy...

Za socializmu dávali telesne postihnutých do ústavov, aby ich

nebolo vidieť. Aj mojej rodine primár odporučal, aby ma dali do ústavu, že to bude pre mňa lepšie. Ale ja som ich veľmi prosil, aby to nerobili, že teraz, keď mi dal Boh novú nádej, chytím sa života a verím, že ma môže ešte viac zmeniť. Takže som bol taká rarita, lebo veľa postihnutých sa vtedy na ulici nepohybovalo. A Pán Boh mi dal slobodu, že keď si ma na ulici obzerali a všelijako reagovali, necítil som sa menejcenný.

Mal som však iný problém - vedel som sa rozčúliť, keď som nedokázal niečo urobiť. Lebo celý dom sme prerábali sami. A Pán Boh ma učil trpezlivosti, že keď chcem niečo urobiť, musím najskôr roz-

mýšľať ako. Dnes môžem povedať, že viem urobiť všetko ako zdravý človek len si musím vždy premyslieť dva kroky dopredu.

Taká perlička: keď rodičia povolili prerobiť dom, musel som vybúrať niektoré vedľajšie priečky. Hovoril som si, načo ja budem kladivo dvíhať hore, vybijem si každú druhú tehlu pekne pri zemi. Myslel som si, že potom len klepnem a bude to hotové. Ale neuvedomil som si, že keď múr bude padať, ja neuskočím. A tak ma to zavalilo. Bol som sám doma, ale Pán Boh mi poslal suseda a ten mi pomohol. Inak by to zle dopadlo.

Po úraze som sa musel prsto učiť žiť nanovo. S hygienou, potrebami, prácou, so všetkým. Môj život sa v dvadsiatich štyroch rokoch začal odznova. Sám som muroval, betónoval, sekal, všetko na rukách, zo zeme alebo z vozíka. Keď som muroval, tak najskôr zo zeme do 80 cm, potom som si dal vyššie debny alebo stavebné kozy. Na tie som vyšiel po doske po rukách a pokračoval. Mal som aj protézy, no keďže mi chýbajú kolenné a členkové šlachy, neudržal som sa na nich bez opory. A ani to nebolo pre mňa, len tak sa pomaličky prechádzať, s barlami sa nedalo nič robiť... A keďže som hneď začal naplno pracovať, protézy som odstrčil. Žiaľ, nohy som si zdeformoval, takže už protézy používať nemôžem.

Teraz ste na invalidnom dôchodku, ale ako viem, nezháľate. Chodievate napríklad slúžiť slovom do stanice CB v Dolnom Kubíne.

To bol tiež jeden dôležitý zlom v mojom živote. Ujo Osadský z Cirkvi bratskej z Dolného Kubína sa mi po úraze veľmi venoval, chodieval za mnou pravidelne domov. Debatovali sme spolu, modlili sa, zápasili. Raz prišiel a povedal mi: „Vieš, musím ti povedať jednu veľmi ťažkú vec.“ A opýtal sa ma, či som už poďakoval Pánu Bohu za úraz. Vo mne sa všetko vzpriechilo. Odttedy by som ho najradšej nevidel, jeho návštevy som len zo slušnosti pretrpel. Uvedomoval som si, ako veľmi mi pomohol, že som mu vďačný, ale myslel som si, že toto si mohol

S Evou Bechnou pri rozhovore.

odpustiť. Môj vnútorný zápas trval asi dva a pol mesiaca. Potom som raz Pánu Bohu v modlitbe povedal: „Neviem, na čo je to dobré, Pane, ale ak to chceš počuť, tak ti ďakujem za úraz. Ja tomu nerozumiem, ale ak je to Tvoja vôľa, tak ju chcem naplniť.“ Odvtedy som začínal Pána Boha inak vnímať. Dovtedy som si sám všetko organizoval a Pán Boh bol len takým pomocníkom. No odvtedy som začal očakávať, ako ma On bude viesť, čo mám konať. A tak som sa postupne dostal k práci s mládežou a s dorastom, k hudobnej skupine v evanjelickom zbore v Dolnom Kubíne. Pracoval som tam skoro pätnásť rokov. Teraz posledné

Bránil som sa
plne odovzdať
Pánu Bohu,
lebo som sa bál,
že by som stratil
slobodu.

roky slúžim tu, v evanjelickom zbore vo Veličnej. Slúžim slovom na mládeži, na doraste, venujem sa mužom a chodievam slúžiť slovom aj do Kubína, do Mikuláša a na iné miesta.

A tam vonku na bráne je dokonca ceduľka, že tu sídli nejaká firma...

Už ako postihnutý som začal doma opravovať autá. Keď bola možnosť otvoriť si živnosť, lebo som bol obviňovaný, že neodvážam dane, tak som to riešil živnosťou. Lenže teraz sú autá samá elektronika a diagnostické prístroje sú príšerne drahé, tak robím, čo príde: kosačky, traktory, brány...

Zariadili ste si život plnohodnotne, so všetkým, čo k nemu patrí. Ste veselý, optimisticky naladený človek, optimizmus z vás priam sála, mohli by ste ho rozdávať. Dovolím sa vás opýtať: Keby sa to dalo a vy ste sa mohli vrátiť späť do toho osudného večera, vybrali by ste si iný sled okolností?

Už viackrát som dostal podobnú otázku, ale dnes môžem pokojne odpovedať, že by som nemenil. Keby som mal nohy, neviem, kde by som skončil. Mal som agresívnu, sebeckú povahu. Moja rodina by asi pri mne veľmi trpela. Možno by som skončil niekde vo väzení, možno ako troska pod

a pomôcť. Asi tri roky som chodil s Csabom Tolnayom po Slovensku po Kluboch Quo vadis, kde som hovoril osobné svedectvo. Ľudia sa ešte aj po kluboch zastavili a naše rozhovory nemali konca. Teraz v októbri mám ísť poslúžiť svojím svedectvom na Sliezsko do klubu alkoholikov. Mám aj kamarátov vozičkárov, stretávam sa s nimi, ale sú dosť zahorknutí. Snažím sa im svedčiť, môj pokoj ich vyrušuje, ale ide to pomaly.

Hovorili ste, že v nemocnici od vás Pán Boh celkom odobral závislosť od alkoholu. Ľudia, ktorí sú vyliečení alkoholici obyčajne so svojou závislosťou musia

mostom... ja neviem. Toto je plnohodnotný život. Ak niečo ľutujem, tak hlavne to, že som Bohu nezačal dôverovať skôr. Lebo keby som mu bol dôveroval, mohol som byť ušetrený mnohých ťažkostí.

Ale Pán Boh to zrejme chcel, aby to bolo práve takto. Kto iný ako vy sa vie vžiť do pocitov a problémov postihnutých ľudí, ľudí s rôznymi telesnými traumami. Nie každý sa s tým vie vyrovnáť tak, ako vy. Už ste niekomu takému pomáhali?

Áno, ľudia ma niekedy oslovia a zavolajú ma k svojim blízkym a známym, ktorí prežívajú ťažké traumy. Snažím sa im venovať

bojovať celý život a dávať si veľký pozor. Nemali ste už nikdy potom nejaké zápasy alebo pokušenia?

Nie, nikdy. Môžem si dať po obede pohár piva a ním aj skončiť. Bez toho, že by som sa musel ovládať.

Tak to je úžasné...

Je úžasné vedieť, že Boh koná. Ja môžem potvrdiť, že mňa doslova Boh vyviedol z pekla. Keby vtedy na kolajniciach skončil môj život, išiel by som rovno do pekla. Aké je to úžasné, keď človek môže žiť. Preto vždy za všetkým hľadám Boha. K tomu som došiel svojimi životnými skúsenosťami, svojimi zápsami. Boh je reálny, Biblia je reálna. ■

GENEZIS ALEBO NEPRIRODZENÝ SEX A NÁSILIE

JÁN HENŽEL

V cykle úvah *Dnes pred tisícročiami* sa dívame z dnešného pohľadu na rôzne udalosti a morálku v Starej zmluve, teda pred mnohými tisícročiami. S tým je spojených vždy viacero rizík. Pri čítaní Biblie je vždy rozhodujúca otázka, či je pre nás rozhodujúcim zámer autora, alebo porozumenie čitateľov. Najmä v oblasti morálky sme stále náchylní posudzovať texty a výrok spred tisícročí z hľadiska našich dnešných postojov. My však čítame praveké a nemenné slovo Božie očami neustále sa meniaceho sveta. Ak sa chceme vyhnúť našim vlastným predsudkom, musíme nechať hovoriť tieto príbehy a ich rozprávača samých za seba.

V tomto článku sa obmedzíme na príbehy a rozprávača knihy Genезis, ako aj na otázky vzťahu sexu a násilia.

Lemech s Adou a Cillou;

Jákob s Leou a Ráchel – viacženstvo

Prvú zmienku o mužovi, ktorý má viac žien naraz, nájdeme už v 4. kapitole. O Lemechovi sa dozvedáme iba dve veci: (1) vzal si dve ženy a (2) vyhrážal sa 77-násobnou pomstou za každé ublíženie. Druhá zmienka viacženstva vlákal Ištou jeho vlastný svokor. Dramatický popis napätia, závidosti a horkosti medzi jeho dvomi ženami, hoci tie boli vlastnými sestrami (Gn 29, 31; 30, 24), viedol k tomu, že Jákobovi synovia od Ley chcú zabiť svojho nevlastného brata Jozefa a nakoniec ho predajú do otroctva.

Keďže Jákob je praotcom izraelského národa, mohli by sme predpokladať, že autor týchto príbehov súhlasí s viacženstvom. Keď si však uvedomíme násilie, ktoré je spojené s viacženstvom, tak musíme uznať, že samotné tolerovanie viacženstva vôbec neznamená súhlas. Takýto uzáver vyplýva aj z príbehu o stvorení ženy z mužovho rebra. (Ak chcel Adamovi ponechať párný počet rebier, mohol mu stvoriť dve ženy.) Rozprávanie však končí záverom, ktorý platí pre každé manželstvo: *Preto muž opustí svojho otca i matku a prilipne k svojej žene* (nie: „k svojim že-

nám!“) *a budú jedno telo* (Gn 2, 24). Genезis 1 a 2 dokazujú, že Stvoriteľov zámer pre ľudskú sexualitu je monogamné heterosexuálne manželstvo.

Dína s Šekemom – predmanželský sex

Príbeh Díny a Šekema v 34. kapitole svedčí o hrubom násilí, ktoré môže byť vyvolané sexuálnou nemravnosťou. Verš 1: *Raz vyšla Dína, ktorú Jákobovi porodila Lea, aby sa pozrela na dcéry toho kraja*, znie pre nás úplne nevinné, ba takmer bezvýznamne. Lenže v kontexte vtedajšieho rozprávača (ale ani dnes!) „vyjsť von“ neznamenalo iba opustiť na chvíľu rodičovský stan. Jej mama, Lea, vyšla von (30, 16), aby zlákala Jákoba a dôsledkom boli nechutné rodinné intrigy. Konanie Díny bolo teda prinajmenšom neopatrné, ba možno aj neprístojné. Vyšla si len s dievčatami, ale chlapci zrejme neboli ďaleko. V 2. verši čítame: *Keď ju videl Šekem,... uniesol ju, ležal s ňou a zneuctil ju*. Tento príbeh sa zvykne nazývať aj rozprávaním o znásilnení Díny. Lenže hneď nasledujúci verš hovorí: *Potom však celou dušou prilipol k Jákobovej dcére Díne, zalúbil sa do nej a chcel si získať jej srdce*. Je teda možné aj také vysvetlenie, že ju Šekem skôr zvedol, ako znásilnil. Jedno i druhé je však pre autora Genезis nevhodné. Na jednej strane vyjadruje príbeh veľké sympatie s Dínou a jej bratmi, ktorí *sa veľmi zarmútili a rozhnevali. Spáchal totiž v Izraeli nehanobnosť tým, že poškvrnil Jákobovu dcéru* (7. v.). V prípade Díny a jej bratov však ide o Leine deti, takže táto nemravnosť Jákoba necháva chladným. Zdá sa, že rozprávač tohto príbehu má viac sympatií s Dínou a jej bratmi ako ich otec. Preto, keď im Jákob vyčíta násilnú pomstu na mužoch Síchemu, Šimeón s Lévim mu oprávnene odvrkli: *Smel azda s našou sestrou zaobchádzať ako s pobehticou* (31. v.)?

Zdá sa, akoby morálny postoj rozprávača nebol celkom jednoznačný. Prof. Wenham poznamenáva, že v rámci pevného morálneho rámca (toho, čo je dobré a zlé), tento príbeh ukazuje viacrozmerne stránky

VŠETKO, ČO POTREBUJETE VEDIET O SEXE 0,80 eur

tabu

Október 2010

Zneužil nevlastnú DCÉRU

Vzbura týranej ŽENY

Thajčanky umierajú PRI SEXE

V posteli S JANDI LIN

Bolesť a krása lásky na 1. pohľad

Polúcia ZLODEJKA SPERMIÍ

Intímne hry DVOJITÁ STIMULÁCIA

Test PRAVOSTI LÁSKY

20 rokov tabu

www.tabu.sk

správania so zmiešanými motívmi. To nám znemožňuje celkom odsúdiť alebo celkom ospravedlniť jeho aktérov. Pri svojom záverečnom požehnaní povedal Jákob Šimeónovi a Lévimu, že vo svojej oprávnenej pomste zašli príliš ďaleko: *Šimeón a Lévi sú bratia, ich zbrane sú nástroje násilia. Nech moja duša nevkróčí do ich kruhu, nech sa moja sláva nespája s ich spoločnosťou, lebo v hneve povraždili mužov a v svojej roztopašnosti ochromili býky. Nech je prekliaty ich hnev, lebo bol prudký, a ich zúrivosť, lebo bola krutá* (Gn 49, 5-7). Autor týmto rôznofarebným príbehom ukazuje svoj odpor proti predmanželskému sexu, ale zároveň aj proti nebezpečnému násiliu, ktoré takýto sexuálny pomer môže vyprovokovať.

Sára s faraónom a Abímelechom; Pótifarova žena s Jozefom – cudzoložstvo

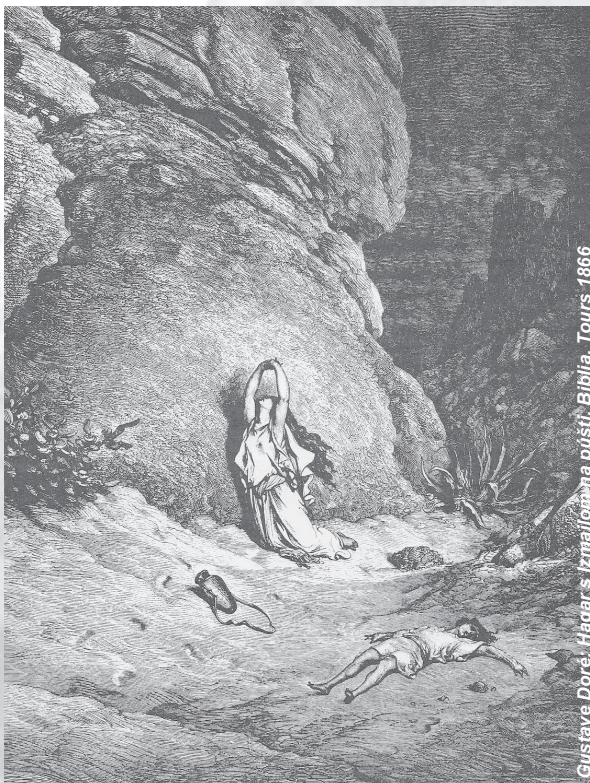
Abrahám dokonca dvakrát vydáva svoju manželku, Sáru, za svoju sestru. Bola to síce čiastočne pravda, ale zároveň ju tým vydal aj do háremu cudzích mužov. Najprv do háremu egyptského faraóna (Gn 12, 10-20) a potom gerárskemu kráľovi, Abímelechovi (Gn 20,1-18). Nijako ho neospravedlňuje, že konal zo svojho pudu sebazáchovy. V oboch prípadoch sa títo králi na Abraháma veľmi nahnevali zato, že ich takto oklamal a tým im dovolil dopustiť sa takého ťažkého hriechu. Oni o tom nevedeli (Gn 20,3-6), ale faraón zato utrpel ťažké rany a hoci Abímelech sa Sáry nedotkol, jeho manželky boli potrestané neplodnosťou. To dokazuje, že Boh považuje mimomanželský pohlavný styk za ťažký hriech bez ohľadu na okolnosti, za akých k nemu došlo. Tento uzáver je ešte podčiarknutý a zosilnený tým, že ešte aj pohania ho považujú za taký

ťažký! Pótifarova žena v 39. kapitole sa opakovane a naliehavo usilovala zviest Jozefa. Autor Jozefovými slovami vyjadril jednoznačne odmietavé stanovisko: *Ako by som teda mohol spáchať takú veľkú nepravosť a zhrešiť proti Bohu* (v. 9)?! Keď nepomohli také jasné slová, pri ďalšom pokuse zostal už len útek (v. 12). Hoci bezprostredne nespravodlivo, tvrdé dôsledky tohto činu dopadli na Jozefa. Nedovolený sex bol aj tu spojený s násilím.

Abrahám s Hagar – náhradné manželstvo/materstvo

Na starovekom blízkom východe to bolo obvyklé riešenie pre bezdetné dvojice. Keďže deti sa v tom čase dali plodiť iba pohlavným stykom, išlo vlastne o náhradné manželstvo. Manželka poskytla svojmu manželovi dievča, najčastejšie svoju slúžku a narodené dieťa sa považovalo za manželkino dieťa. O tomto svedčí príbeh Sáry a Hagar v 16. kapitole. Ani starozmluvný zákon, ani zvyklosti okolia toto nezakazujú, ale rozprávač Genezis s takýmto správaním nesúhlasí. Jednak preto, že Boží sľub syna Abrahámovi predpokladá, že sa stane niečo neobyčajné, nieže Abrahám si to zabezpečí bežnými praktikami svojho okolia. Ale aj spôsob, ako je tento príbeh vyrozprávaný, pripomína udalosti z 3. kapitoly, kde Adam počúval na svoju ženu, ona zobrala a dala aj jemu. Tak aj tu Sára zobrala svoju slúžku, Hagar, a dala ju svojmu manželovi a on si ju zobral.

Svojím spôsobom rozprávania teda rozprávač vyjadruje svoj nesúhlas s takýmto konaním. Dokazujú to ale aj dôsledky, ktoré nedali na seba dlho čakať. Hneď ako Hagar otehotnela, zľahčila si a opovrhovala ►

Gustave Doré: Hagar s izmaľskou pušťou, Biblia, Tours 1866

svojou paňou. Tá s ňou začala tak hrubo zaobchádzať, že Hagar radšej ušla a situáciu musel zachraňovať anjel. Ani to však nebolo trvalé riešenie. Hoci s veľkou nevôľou, ale po rokoch odohnal Abrahám náhradnú matku a syna preč (Gn 21,9-16). Náhradné materstvo sa v dnešných časoch umelého oplodnenia zvykne zabezpečovať bez pohlavného styku, ale mnohé konkrétne prípady svedčia skôr o veľkej bolesti a slzách, ako o dobrom riešení bezdetnosti.

Chám s Noachom; Sodomčania a Gomorčania – homosexuálny styk

V 9. kapitole 22. verši čítame na prvý pohľad nevinnú udalosť: *Chám, Kanaánov otec, však videl svojho otca obnaženého a povedal to vonku svojim dvom bratom. Čo je na tom také zlé, že ho otec zato preklial (v. 25)? Viacerí vykladači sa domnievajú, že Chám svojho otca znásilnil. V Lv 18, 6-18 a 20, 17 sa totiž ten istý výraz,*

aby zabezpečila potomka pre svojho zomrelého manžela, nevyvolalo také isté odmietnutie rozprávača knihy Genezis ako v prípade Lótových dcér. Ale to je relatívne, lebo v príbehu sa odsudzuje Júdova nepocitovosť, keď jej najprv prisľúbil svojho syna Šéla, ale potom svoj sľub nedodržel. Len o vlások však unikla upáleniu (Gn 38, 24). Poznámka na konci 26. verša: *Potom sa už s ňou nestýkal* (Júda), však dokazuje, že styk so svokrom považuje autor prinajmenšom za nevhodný.

Záver

V starozmluvných dobách sa všeobecne predpokladalo a očakávalo, že každý muž sa ožení a žena sa vydá. Fakt, že Boh stvoril ľudí ako muža a ženu (1, 27) v spojení s prvým prikázanim: *Plodte sa a množte sa!* (1, 28), ktoré opakuje ešte trikrát Noachovi po potope (Gn 9, 1a 7), je prejavom toho, že rozmnožovanie a sexuálny styk považuje pre ľudí za veľmi podstatný.

**Všetko, čo Boh stvoril, má svoju prirodzenosť a svoje určenie.
Ani jedno ani druhé nie je možné meniť.**

„odkrytí/vidieť nahotu“, jednoznačne týka pohlavného styku. Známejší príklad v tejto súvislosti je príbeh Chámových potomkov, Sodomčanov a Gomorčanov, v Gn 19. Podľa 5. verša požadujú od Lóta: *Kde sú tí muži, čo tejto noci prišli k tebe? Vyveď nám ich, aby sme s nimi obcovali.* Preto sa homosexuálny styk od dávna nazýva aj sodomia.

Zatiaľ, čo Chámov čin vyvolal otcovu kľiatbu, davová homosexuálna psychóza Sodomčanov a Gomorčanov vyvolala doslova „oheň a síru.“ Homosexuálne konajúci ľudia a ich priaznivci sa v tejto súvislosti ponáhľajú zdôrazniť, že k Noachovmu prekriatiu Cháma a k zničeniu Sodomy a Gomory došlo iba preto, že Chám svojho opitého otca znásilnil a Sodomčania sa dvoch cudzincov tiež chceli zmocniť násilím. Keď teda k takému styku dôjde po vzájomnom súhlase, tak je to v poriadku. Podľa rozprávača knihy Genezis to však v poriadku určite nie je. Teraz tu neriešime komplexne a systematicky homosexuálne správanie, ale spojenie neprirodzeného sexu a násilia je aj v tomto prípade explicitné a jasné.

Lótové dcéry s otcom Tamar so svokrom – incest

V prípade Cháma nešlo iba o homosexuálny akt, ale aj o styk s vlastným otcom. Za povšimnutie stojí však aj to, že kniha Genezis zaznamenáva tri prípady, keď neprirodzený/nedovolený sex iniciujú ženy. Už sme spomínali zvädzanie Putifárovej ženy. Tam sa však nejednalo o incest. Druhý prípad sa týka Lótových dcér. Podobne ako Chámov čin mal katastrofálne následky aj pre jeho kanaánskych potomkov, tak aj čin Lótových dcér mal podobné následky na Moábčanov a Amónčanov (Gn 19,30-38). Tretím príkladom je Tamar, ktorá iniciovala styk so svojim svokrom Júdom v Gn 38. Na prvý pohľad sa zdá, že jej zvedenie svokra,

Jedným z kľúčových slov knihy je „požehnanie.“ Je to výraz, ktorý v seba zahŕňa všetky pozitívne zámyery Boha s ľuďmi. Príbehy, na ktoré sme sa tu zamerali, demonštrujú, že medzi najcennejšie požehnania sa považuje početná rodina. Svedčia o tom aj viaceré žalmy (Ž 37, 25-26; 112, 2; 127, 3-5; 128, 3-6). Videnie proroka Zachariáša obsahuje aj takýto obraz obnoveného Jeruzalema: *Takto hovorí Hospodín zástupov: Ešte budú na uliciach Jeruzalema sedieť starci a stareňky; každý s palicou v ruke pre svoj vysoký vek. A ulice mesta budú plné chlapcov a dievčat hrajúcich sa na jeho uliciach (Zach 8,4-5).*

Christopher Ash, ktorý napísal jednu z najlepších kníh o manželstve, ju nazval *Manželstvo: Sex v službe Bohu (Marriage: Sex in the service of God)*. Hovorí, že existuje zrejme veľa spôsobov, akými mohol Boh stvoriť ľudstvo. On nás však stvoril ako sexuálne bytosti, ktorých sexualita sa má vyjadriť iba vo výlučnom, dobrovoľnom, trvalom a pohlavnom zjednotení jedného muža s jednou ženou, ktorí sa jeden druhému verejne zaviazajú a spoločnosť tento záväzok uzná. Toto nazývame manželstvom. Všetko, čo Boh stvoril, má svoju prirodzenosť a svoje určenie. Ani jedno, ani druhé nie je možné meniť. To sa týka aj ľudskej sexuality. Preto aj rozprávač spomínaných príbehov hovorí o katastrofách, ktoré spôsobujú ľudia, ktorí prekračujú Stvoriteľove normy pre ľudskú sexualitu. Videli sme, že prekračovanie týchto noriem často sprevádza násilie. Stvoriteľský poriadok je preto „stvoriteľský“, lebo bol daný Stvoriteľom, a nie vytvorený nami. Etika je výkladom poriadku, ktorý dal Stvoriteľ. Nie je to poriadok, ktorý vtlačá ľudská vôľa pôvodne neusporiadanému morálnemu prostrediu. Je pravda, že to obmedzuje našu slobodu, ale obmedzuje to zároveň aj naše obavy. Na príbehoch knihy Genezis, ale aj vo svojom okolí vidíme, že všetky iné alternatívy sú hrozné. ■

FENOMÉN MÁRIA

Tému pripravil: ŠTEFAN MARKUŠ

Kým protestantské kresťanské cirkvi vnímajú Máriu skôr ako pasívnu postavu, rímskokatolícka a východná ortodoxná cirkev vyzdvihuje jej aktívnu účasť na Božom pláne. Môže orodovať za ľudí u svojho syna Ježiša Krista. Panne Márii je zasvätených veľa chrámov a takmer v každom z nich je jej obraz, alebo socha. Panne Márii je zasvätených viacero sviatkov a existujú modlitby, ktorými sa veriaci na ňu obracajú. Najznámejšou z nich je krátka modlitba **Zdravas Mária**, ktorej text pochádza z oslovenia, ktorým pozdravil Máriu anjel Gabriel pri zvestovaní a **ruženec**. Sú štyri druhy ruženca, ktoré sa modlia pri rôznych príležitostiach.

Panna Mária má aj mnoho titulov, ktoré označujú jej zvláštne postavenie medzi svätými – *Madona, Svätá Mária, Požehnaná Panna Mária* (po anglicky *Our Lady*, po francúzsky *Notre Dame*, po španielsky *Nuestra Señora*). Ortodoxní ju volajú *Theotokos (Bohorodička)*. Katolíci pridávajú ešte tituly *Matka cirkvi, Kráľovná všetkých svätých, Matka Božia, Kráľovná anjelov, Kráľovná nebies* a mnoho ďalších titulov uvedených v modlitbe *Litánie k požehnanej Panne Márii*.

Katolícka aj ortodoxná cirkev jasne odlišuje medzi uctievaním Panny Márie a adoráciou Boha Otca. Zdôrazňujú, že matka Pána Ježiša nemá božskú prirodzenosť, iba moc pomôcť ľuďom na základe jej prosieb u Syna. Aj prípadné zázraky, ktoré sa môžu prejaviť vplyvom Máriiných príhovorov sú napokon výsledkom Božej lásky a všemohúcnosti.

Protestanti na počiatku reformácie takisto uctievali Pannu Máriu. **Martin Luther** povedal, že Mária je „Najvznešenejšia žena, ktorú nikdy nemôžeme dostatočne uctievať, lebo uctievanie Márie je vyryté v hĺbke ľudského srdca a mali by sme si želať, aby ju každý poznal a rešpektoval“. **Ján Kalvín** zase vyhlásil: „Nemôžem poprieť, že Boh tým, že vybral a neodvratne určil Máriu za matku jeho syna, obdaril ju najvyššou poctou.“ **Ulrich Zwingli** sa k téme vyjadril nasledovne: „Vážim si nesmierne Matku Boha. Čím viac úcty a lásky ku Kristovi rastie medzi ľuďmi, tým viac by mala rásť aj úcta k Márii.“ S výnimkou anglikánskej cirkvi, však protestanti (evanjelici ako aj evanjelikáli) vo všeobecnosti nasledujú tých reformátorov, ktorí odmietli uctievanie Márie a svätých. Zdôrazňujú, že ak sa príliš veľa pozornosti venuje Márii, vzniká nebezpečenstvo odvrátenia pozornosti od uctievania Boha ako takého. Súčasný český evanjelikál povedal: „Hranice, kde sa legitímna úcta k Márii a jej blahoslaveniu, ktoré je patricné a primerané (Lk 1, 48), mení v modlárstvo, je modlitba k nej“ (Môj vzťah ke katolíckej cirkvi, Dan Drápal, Zborový dopis, Praha 1995).

K postave Panny Márie sa vyslovujú poprední teológovia, **katolícky kňaz Ján Šoška** a **kazateľ Cirkvi bratskej Ľudovít Fazekaš**. Keďže ide o veľmi rozsiahlu tému a množstvo rozličných názorov, v téme budeme pokračovať aj v ďalšom čísle príspevkom **Miroslava Kocúra** a prípadne ďalších, ktorí sa zapoja do diskusie.

Miesto Márie, Matky Pánovej, vo viere katolíckej cirkvi

Mgr. JOZEF ŠOŠKA
(Autor je katolíckym kňazom
v Lazoch pod Makytou)
/príspevok je skrátenej/

Oproti reformačnému princípu Sola Scriptura ako zdroja viery, katolícke Sola Verbum Dei, ako zdroj viery katolíckej Cirkvi, v sebe nesie komplexnosť ústneho i napísaného apoštolského ohlasovania, t. j. Tradície a Svätého Písma. Preto pre katolíkov (a rovnako pre pravoslávnych) úcta k Matke Božej nestojí len na limitoch litery písaného Slova, ale i na živom tradovanom slove apoštolského ohlasovania (por. 2 Sol 2, 15. 2 Jn 1, 12). Predovšetkým ale treba mať na zreteli, že mariológia nie je centrom katolíckej viery, ale je úzko spätá s kristológiou a soteriologiou (učením o vykupiteľskom poslaní Krista).

Panna Mária a jej miesto v *communio sanctorum*

Ponajprv je úcta k Panne Márii praktickou aplikáciou kresťanskej viery v *communio sanctorum* (spoločenstvo svätých). Ono bolo v živote Cirkvi vždy niečím živým, skutočným *communio*, kde je živá komunikácia a spoločenstvo vnútri Cirkvi ako Kristovho tela. Jednota Cirkvi putujúcej i oslávenej je priestorom pre vzájomný živý interaktívny vzťah, kde máme nielen účasť na sláve veriacich v nebi, ale oni majú účasť, spolu s nami, na utrpeniach v pozemskom putovaní do nebeskej vlasti. Ako sa môžeme v dôvere obrátiť s prosbou o modlitby na svojich bratov a sestry okolo nás, rovnako sa môžeme obrátiť aj na tých, ktorí sú rovnako, ako už oslávené údy toho istého Tela, okolo nás, a ku ktorým sa blížíme (Hebr 12, 22–23). Toto biblické ponímanie *communio sanctorum* sa v žitej praxi prvotnej Cirkvi ukazuje už v rímskych katakombách, kde bola úcta k mučeníkom spojená aj s prosbou o ich modlitby. Najstarším vyobrazením Panny Márie je freska Izaiášovho prorocstva o Panne a Emmanuelovi zo začiatku 2. st., teda ešte z generácie pamätníkov apoštolov. Ďalšie zachované vznikli o storočie neskôr a obsahujú vyobrazenie klaňania troch mágov, kde Mária drží v náručí svojho Syna. Archeologicky významným dokladom úcty k Ježišovej matke je nález na mieste židokresťanskej synagógy (*domus ecclesiae*) v Nazarete, kde na zvyškoch jedného zo stĺpov sa medzi viacerými grafitmi nachádzajú aj také, ktoré sú spojené s Pannou Máriou. Najvýznamnejším je grécky XE MAPIA – „Buď pozdravená, Mária“, čo je citáciou anjelského pozdravenia pri Zvestovaní. Ide

o najstaršie zachované archeologické poukazy na rannokresťanskú úctu k Panne Márii.

Biblický základ úcty k Panne Márii

Samotný NZ, ako bol čítaný a vnímaný v prvotnej cirkvi, obsahuje základy úcty k Ježišovej matke. Mária je predstavená ako žena, ktorá v slobode a poslušnosti zároveň odpovedá na anjelovo zvestovanie svojím „*fiat mihi secundum verbum tuum*“, pri ktorom sa sama označuje ako „*služobnica Pána*“ (Lk 1, 38). Ona je tá, ktorú majú blahoslaviť všetky pokolenia (Lk 1, 48) a je Kristovmu učeníkovi (ktorým je každý kresťan), predstavená ako jeho matka (Jn 19, 27).

Mária, Panna

Podľa Matúša je Mária tou pannou, ktorá podľa Izaiášovej predpovede porodí mesiášskeho *Emmanuel* (Iz 7, 14; Mt 1, 23). *Parthenos* (panna) sa tak už v prvej cirkvi stáva designatívnym atribútom Ježišovej matky. Táto viera prvých kresťanov nebola v Cirkvi nikdy predmetom nijakého sporu, (dokonca ju preberá aj Korán) a nepretržite bola zachovávaná aj počas a po príchode reformácie. Až liberalizmus v niektorých protestantských kruhoch 19. st., spolu so spochybňovaním inšpirovanosti Biblie priniesol aj spochybňovanie Máriinho ustavičného panenstva. Poukaz na Ježišových bratov, spomínaných v evanjeliu, mal byť „objavením Ameriky“, ako keby si ten text všimli až v 19. st. Pritom už 1800 rokov boli kresťanom tieto slová známe, a predsa nikoho nenapadlo v nich vidieť popretie Máriinho panenstva. Ani samotný výraz „*prvorodený*“, ktorým sa označuje Ježiš pri uda-

losti Máriinho pôrodu v Betleheme (Lk 2, 7) nikdy nebol kameňom úrazu pre vieru kresťanov v ustavičné panenstvo Márie, keďže ide o hebrejský právny termín (rkoB. „*bekor*“) týkajúci sa dediča, nie poradia. Napokon, Ježiš pri svojej smrti zveruje Máriu Jánovi (Jn 19, 26n), čo by v prípade, žeby mala aj iné deti, nemalo význam, lebo starosť o ňu by automaticky podľa poriadku prirodzenosti i podľa poriadku Tóry prešla na ne.

Keď Sv. Irenej, biskup lyonský, okolo r. 200 rozjíma nad tajomstvom Kristovho vykúpenia, hovorí o paralele medzi Evou a Máriou: „ako tá prvá bola slovami anjela zvedená utiecť od Boha prestúpením jeho slova, tak tá druhá si slovami anjela nechala zvestovať evanjelium, že porodí Boha, keď poslúchne jeho slovo.“ A potom, nasledujúc Pavlovu paralelu medzi Adamom a Kristom v Rim 5, 14–20, pokračuje: „*A ako tá prvá neposlúchla Boha, druhá bola privedená k poslušnosti k Bohu. Tak sa Panna Mária mohla stať príhovorkyňou za pannu Evu. A ako bolo ľudstvo spútané smrťou skrze pannu, tak je spasené skrze Pannu. Poslušnosťou Panny bola vynahradená neposlušnosť panny*“. Irenejova reflexia úlohy Márie v *ordo salutis* (poriadku spásy) je len výrazom toho, ako ju Cirkev už vtedy vnímala. Mária je Panna, ktorá sa stala novou Evou, prvou, ktorá prijala evanjelium, i príhovorkyňou, orodovníčkou.

Mária, Bohorodička (*Theotokos*)

Cirkev uctieva Pannu Máriu ako Bohorodičku, Matku Božiu. Starý nestoriánsky spor, či je Mária Kristorodička alebo Bohorodička bol vlastný dobe z prelomu 4. a 5. st., kedy nebola ujasnená ani ustálená teologická terminológia v Kristológii. Pre Nestória v jeho antiochijskej teologickej terminológii znamenalo povedať „Bohorodička“ to isté, ako povedať „Božstvorodička“, či „matka Božstva“, teda v spojitosti s podstatou, či prirodzenosťou, čo je zaiste herézou. Preto zavrhol oslovenie Bohorodička a prijímal len titul Kristorodička. Jeho učenie však protirečilo celocirkevnému (*katholické*) presvedčeniu viery, že Mária je Bohorodičkou, pretože tento titul – a to on nepostrehol – je spojený nie s prirodzenosťou, ale s osobou Ježiša Krista, ktorú porodila, a tá je Božskou osobou. Mária porodila Boha, no nie jeho Božstvo, ktoré je večné, ale v jeho ľudskej prirodzenosti, ktorú prijal. Efezský koncil r. 431 vyjadril kresťanskú vieru v definícii použitím zaužívaných kristologických pojmov alexandrijskej teologickej školy. Na pozadí máriologického sporu sa tu v skutočnosti riešila jedna z ústredných kristologických otázok o jedinstve Kristovej osoby. To dokazuje, že mariologické otázky nemožno izolovať od kristologických, ale kristológia a soteriológia sú interpretačným kľúčom a predpokladom pre mariológiu.

Mária, nepoškvrnene počatá

Anjel pri Zvestovaní pozdravuje Máriu slovami „milostiplná“ (Lk 1, 28). Tu je gramatický tvar prítomného participia perfekta od slova *charis* (milosť). Tento tvar označuje dej, ukončený, dokonaný v minulosti s následkami, ktoré pretrvávajú do prítomnosti. Kecharitomene teda znamená: „ktorá si „naskrz dokonane

(dokonale) omilostená“. Milosť nie je len nezaslúžená priazeň, ale i Boží dar duchovného života a spoločenstva s ním samým“. Hriech a milosť sú protikladom (Rim 5, 20-21), a je to milosť, ktorá nás vyslobodzuje od hriechu (Ef 2, 5.8). A tak Máriina plnosť milosti poukazuje na kompletnú absenciu hriechu. A práve tento Boží vykupiteľský čin v Márii je základom pre teologické vnímanie Máriinej osobnej bezhriešnosti i jej Nepoškvrneného počatia v lone sv. Anny. Vnímanie Márie ako novej Evy prehlbovalo v Cirkvi toto povedomie.

Nepochopenie katolíckej viery v jej Nepoškvrnené počatie vychádza z náhľadu, že katolíci vraj veria, že Mária nebola hriešna a teda nemusela byť vykúpená, čo odporuje slovám „všetci zhrešili“ v Rim 3, 23. V skutočnosti aj Mária bola pod zákonom hriechu, a preto potrebovala vykúpenie. Stav všeobecného stavu hriešnosti celého človečenstva, a preto aj nevyhnutnosti vykúpenia pre spásu každého človeka, je podstatným prvkom katolíckej soteriológie.

Nepoškvrnené počatie tak, ako v neho verí Cirkev, nerobí Máriu rovnou Ježišovi. Ježiš bol počatý bez hriechu, lebo je vteleným Bohom a nemohol byť z vlastnej podstaty v stave hriechu. Mária bola počatá bez hriechu práve len pre vykupiteľské zásluhy umučenia a smrti jej Syna. Mária je teda vo svojom vykúpenom stave (od prvej chvíle svojho počatia) závislá na Ježišovi, nie na sebe samej. V tom je základný i zásadný rozdiel medzi nimi, ohľadom ich stavu bezhriešnosti. Cirkev verí, že Ježiš je Spasiteľom všetkých ľudí, vrátane Márie, lebo bol to On, ktorý je príčinou jej Nepoškvrneného počatia, ktorým ju uchránil (v evanjelikálnom slovníku „spasil“) od samotného dotyku dedičného hriechu. Nepoškvrnené počatie neznamená, že Mária sa týmto činom stala vyňatou od ostatného človečenstva. Znamená to len, že bola oslobodená od dedičného hriechu, čiže je duchovne živá pred Bohom už od chvíle svojho počatia. Sv. Hipolyt Rímsky, mučeník za Krista (r. 235), od ktorého sa v katolíckej Cirkvi dodnes pri sv. omši používa tzv. II. kánon, píše, ako verila Cirkev o Márii: „On (Pán) bol archou vytvorenou z neporušiteľného dreva. Lebo týmto sa naznačuje, že jeho Svätostánok (Mária) bol vyňatý z hniloby a porušiteľnosti.“

Mária, Nanebovzatá

Hĺbka tajomstva Márie, nielen ako prvej dcéry Cirkvi, pretože je prvá z vykúpených, ale aj ako Matky Cirkvi, pretože je Matkou Kristovho tela, je súčasťou poriadku vykúpenia, v ktorom má každý vykúpený svoje miesto (por. 1 Kor 15, 22n).

Tento nový poriadok vykúpenia sa dotýka aj Máriinho ukončenia pozemského života, ktorý katolícka Cirkev vidí ako Nanebovzatie. Nanebovzatie nie je nebiblickým a už vôbec nie protibiblickým fenoménom. Do nebies boli podľa svedectva Písma prenesení Henoch a Eliáš. Aj Mojžišovo telo sa po svojom pochovaní skrylo v tichom tajomstve (Dt 34, 6), ktoré židovská tradícia zachovala v spise *Nanebovzatie Mojžišovo*, z ktorého práve pasáž, kde archanjel Michal berie Mojžišovo telo do neba, je citovaná v NZ (Jud 1, 9). Ak teda pri takýchto vzoroch spravodlivosti bolo ►

nanebovzatie ukončením ich pozemskej púte, Cirkev od počiatku vníma podobne aj odchod tej, ktorá bola „požehnaná medzi ženami“ a „milosti plná“. Mária, podľa starokresťanskej tradície, usnula obklopená apoštolmi, ktorí sa k nej zhromaždili. Viera v jej Nanebovzatie je úzko spojená s vierou v neporušiteľnosť jej tela ako daru, ktorým sa stala prvá v poriadku vykúpenia a prototypom toho, čo vykúpených čaká v deň Vzkriesenia. Modlitbová prax Cirkvi (*lex orandi lex credendi*), prenášaná stáročiami, vystihuje presvedčenie o Máriinom nanebovzatí aj v texte byzantskej liturgie (text z 8. st): „Boh, kráľ vesmíru, daroval ti milosť, ktorá presahuje prirodzenosť. Ako ťa zachoval Pannou pri pôrode, tak zachoval tvoje telo neporušené v hrobe a oslávil ho svojou Božskou mocou, keď ho z hrobu preniesol.“

Miesto Márie na Kristovom vykupiteľskom diele

Niektorí katolícki autori hovoria o spoluvykupiteľskej úlohe Panny Márie. Biblicky možno takýto pohľad na Máriu zdôvodniť. V liste Kolosanom Pavol píše o svojej vlastnej účasti na Kristovom vykupiteľskom diele: „Teraz sa radujem v utrpeniach pre vás a na vlast-

Liturgická úcta k Panne Márii: Mária ako ukazovateľka na ceste

Katolícke ponímanie vykúpenia nielen teoreticky, ale i v liturgickej praxi vyzdvihuje skutočnosť, že vykúpená je nielen duša, ale i telo, nielen intelekt, ale aj zmysly, zrak, sluch, čuch, hmat. Preto majú v katolíckej liturgii svoje miesto aj gestá a symboly, ktorými sa aj telo zapája do oslavy Kristovho víťazstva: poznačenie znakom kríža, kadidlo (symbolizujúce modlitby), svieca, sväté obrazy a pod. Vonkajšie prejavy úcty, ako pohľad na ikonu, obraz (či sochu), nie je zahľadením sa na kus dreva či kameňa. Katolíci spolu s pravoslávnyimi vnímajú sväté obrazy ako „okná do neba“. Cez hmotné (lebo i hmotný svet je Kristom vykúpený) nazeráme na duchovné veci, ako cez okno. Rovako aj bozk ikone či sv. obrazu nie je pre katolíkov ničím iným, ako keď ktokoľvek (i nekatolík) s láskou pobozká fotografiu svojej matky, manželky, či detí, pričom aj on vie, že ten bozk nedáva papieru, ale tomu, kto je na ňom vyobrazený.

Treba si všimnúť, že samotné liturgické oslovenia Márie sú vždy zamerané na Krista. V litániach sa Mária nazýva „veža Dávidova“, lebo ako Dávid prebýval vo svojom paláci, tak jeho potomok, Mesiáš, mal svoj

Katolícka Cirkev vidí Máriu ako Ukazovateľku na ceste.

Nie je ani niekym, kto stojí medzi mnou a Kristom.

nom tele dopĺňam to, čo chýba Kristovmu utrpeniu pre jeho telo, ktorým je Cirkev“ (1 Kor 1, 24). Ako si mohol Pavol dovoliť povedať tieto slová? U protestantských autorov sa tento text skôr prehliada. Katolícka a pravoslávna (či jednoduchšie povedané „stará“) teológia tu vidí účasť každého vykúpeného človeka na vykupiteľskom diele Krista, na *economia salutis* (ekonómia spásy). Kristom a vierou sme ako údy Kristovho Tela, Cirkvi, ktorej hlavou je On sám, súčasťou Mystéria toho Krista, ktorý vykúpil svet. Ak teda utrpenie Kristovho tela prinieslo svetu vykúpenie a spásu, potom utrpenie každého z údov Jeho Tela je súčasťou na tomto Jeho spásonosnom a vykupiteľskom utrpení. Tento aspekt účasti kresťana na utrpení samotného Krista dáva utrpeniu veriacich soteriologický rozmer a zmysel. V mnohých reformačných a evanjelických prúdoch najmä amerického pôvodu je tento aspekt dnes zabudnutý, či úplne zavrhnutý a nahradený faľošnou teológiou úspechu, ktorá zaiste nemôže byť teológiou kríža (1 Kor 2, 2), ktorú vyznávala Cirkev nielen v dobách katakomb a kolosea. Ak teda Pavol je v tomto zmysle podľa vlastných slov „spoluvykupiteľom“, rovnako sú, ako údy Kristovho tela, „spoluvykupiteľmi“ všetci, čo sú v Kristovi jedno – a to jeho – telo. A Mária má potom v tomto poriadku a Vykupiteľskom diele Kristovom bezpochyby osobitné miesto. Na druhej strane samotný termín „spoluvykupiteľ“ je dvojznačný, a preto nemôže byť súčasťou vieroučnej definície.

kráľovský príbytok v Márii. Nazýva sa „archa zmluvy“, lebo v nej bol nosený Kristus, pôvodca novej a večnej Zmluvy. Nazýva sa „stolica múdrosti“, lebo v jej lone ako na tróne sedával Logos, Večná Božia Múdroť. Nazýva sa „ruža duchovná“, lebo šíri vôňu Kristovu (2 Kor 2, 15n). Nazýva sa „hviezda ranná“, lebo ako zornica zvestuje odchod noci a príchod dňa, tak jej narodenie zvestovalo koniec vlády temnoty a príchod Slnka spravodlivosti, Ježiša Krista, ktorý je večným dňom. Ide teda o biblické výrazy a motívy, ktoré sú v skutočnosti kristologické. Tieto biblické motívy sú prítomné aj vo východnej Cirkvi, kde sa Panna Mária nazýva „rebrík, po ktorom sám Boh z neba zostúpil“, čo je alúziou (*odkazom*) na Jakubovo videnie v Gen 28, 12, alebo tá, ktorá „prinútila démonov nariekať“, keďže porodila toho, ktorý diabla porazil, čo je alúziou na biblické protoevanjelium v Gen 3, 15.

Azda najznámejším prejavom mariánskej úcty v katolíckej Cirkvi je modlitba *Zdravas, Mária*. Samotná modlitba *Zdravas* má svoj biblický základ v slovách Anjelského pozdravenia pri Zvestovaní („*Zdravas, milosti plná, Pán s tebou*“) a v Alžbetinom pozdrave („*Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod života tvojho*“), čím nás opäť upriamuje na Ježiša. Po nich nasleduje prosba o Máriin príhovor. Táto modlitba, ako aj iné modlitby Cirkvi k matke Ježišovej, sú napĺňaním jej slov, aké vyslovila z Ducha Svätého vo svojom Magnifikate: „*Hľa, od tejto chvíle blahoslaviť ma budú všetky pokolenia*“ (Lk 1, 48).

V mníšskych spoločenstvách stredoveku na západe sa vyvinula modlitba sv. ruženca. V nej je 150 žalmov, ktoré sa mnísi denne modlievali, nahradených 150 Zdravami, rozdelenými na 3 päťdesiatky: ruženec radostný (tajomstvá Ježišovho detstva), ruženec bolestný (tajomstvá Ježišovho utrpenia) a ruženec slávnostný (tajomstvá Kristovho víťazstva). Tu sa jednotlivý Zdravas stáva hesychastickým pozadím, pričom zmyslom tejto modlitby je rozjímanie o tajomstvách Pánovho života a jeho diela spásy. Zdravas sa v ruženci mení na monotónne upokojujúce vlny duchovného oceánu, na ktorých sa k nám plaví loď tajomstiev Kristovho života.

Inou známou modlitbou, ktorá vychádza z úst putujúcej Cirkvi ako prosba o Máriino orodovanie je „*Pod tvoju ochranu*“. Nález papyrusu z 3. st. s koptským textom tejto modlitby, ukazuje na starobylosť i kontinuitu mariánskej úcty vnútri Cirkvi.

Pri niektorých invokáciách Panny Márie treba mať na pamäti, že mnohé oslovenie sú analogické. Výrazy „oroduj za nás“ či „prostredníčka“ nenahrádzajú ani neprotirečia jedinému prostredníctvu Kristovmu, ale sú účasťou na ňom (ako ho má každý kresťan, keď sa k nemu obrátim s prosbou o jeho modlitbu), ako je každý kresťan účastný na vykupiteľskom diele Kristovom, ako bolo spomínané vyššie. Mária, nazývaná „prostredníčka milosti“ je analogickým pomenovaním, lebo „*milosť a pravda prišli skrze Ježiša Krista*“ (Jn 1, 17). No ak vnímame Máriu ako tú, ktorá Krista porodila, teda sprostredkovala svetu, možno analogicky povedať, že je prostredníčkou milosti, ktorá prišla v Kristovi. Ide teda len o analogické, nie vlastné termíny, nakoľko vlastným zdrojom je Kristus.

Pre katolíkov Mária nie je cestou. Cestou je Kristus. Katolícka Cirkev vidí Máriu ako Ukazovateľku na ceste. Nie je ani niekym, kto stojí medzi mnou a Kristom. Ale je niekym, kto stojí povedľa mňa. Nie je tou, kto je centrom viery, ale povedľa mňa mi ukazuje na Krista, ktorý je centrom mojej viery i nádeje. Katolík hľadá na Máriu ako na svoju matku. Ježišove slová na kríži: „*Zena, hľa tvoj syn*“, ktorými jej zveril svojho učeníka Jána, nie sú pre katolíkov len nejakým izolovaným výrokom, ktorým by ten, čo obracal naše srdce k tajomstvám Božieho kráľovstva naraz, pred posledným výdychom, sa zaoberal len nejakým dočasným pozemským zabezpečením svojej matky, či učeníka. Pre katolíkov nie je v týchto slovách Božieho Syna a Spasiteľa nejaká triviálna poznámka v hodine, ktorá rozhoduje o spásе človečenstva, ale oveľa viac. V učeníkovi zveruje svojej matke všetkých, ktorí sú jeho učeníkmi. A ako Márii hovorí: „*Hľa, tvoj syn*“, tak nám cez Jána hovorí „*Hľa, tvoja matka*.“

Zaiste, treba povedať, že existujú aj také ľudové prejavy mariánskej úcty, ktoré, hoci konané katolíckmi, sú skôr deformáciou než autentickým vyjadrením katolíckej úcty k Matke Božej. I to napomohlo v protireakcii reformačných spoločenstiev, v ktorých sa táto úcta napokon úplne vytratila alebo výslovne zavrhol. Pritom aj Ján Wyklif, akýsi predchodca reformácie, v jednej zo svojich kázni hovorí: „*Vidí sa mi nemožné, že by sme mohli obsiahnuť nebeskú odmenu bez pomoci Márie. V celom ľudskom pokolení niet rodu, ani veku,*

ani stavu, ani postavenia, ani nikoho, kto by nepotreboval volať o pomoc Panny Márie.“

Aj u Luthera vidíme, že veril v ustavičné panenstvo Márie a ctil si ju ako Matku Božiu a s úctou prijímal vtedy ešte v Cirkvi dogmaticky nedefinovanú vieru v jej Nepoškvrnené počatie: „*Boh stvoril dušu a telo Panny Márie plné Ducha Svätého, takže je bez akéhokoľvek hriechu, lebo počala a porodila Pána Ježiša*“. Sám vo svojom komentári k Magnifikatu uvádza, že sa má modliť k Márii.

To, čo je odkazom Márie pre všetkých veriacich v Krista, a v čom katolíci vidia úlohu Ježišovej matky v jej živote svojej viery je to, čo vyslovila na svadbe v Káne, keď ukázala na svojho Syna: „*Urobte všetko, čo vám povie*.“ (Jn 2, 5) ■

Zdroje:

1. *Jeden z najranejších dokumentov je List Ignáca Antiochijského Smyrňanom, kde Ignác, vysvätený za biskupa samotným apoštolom Petrom, keď je r. 110 vedený do Kolosea umrieť za Krista, píše o telesnom narodení Božieho Syna z panny (IgnSmyr 1,1). Jej panenstvo zaraďuje medzi tri tajomstvá, ktoré boli skryté pred kniežatom tohto sveta, spolu s jej pôrodom Pána a Pánovou smrťou (por. IgnEph 7,9).*
2. *Irenaeus, V, 19*
3. *Hipolyt, Orations In illud, Dominus pascit me por. Transitio Mariae*
4. „*Pod tvoju ochranu sa utiekame, svätá Božia rodička, neodvracaj zrak od našich prosieb v potrebách našich, ale z každého nebezpečenstva vysloboď nás, Ty Panna prečistá a požehnaná*“. *Sub Tuum Praesidium, Rylands Papyrus, Egypt (3. st)*
5. *Martin Luther, D. Martin Luthers Werke, Kritische Gesamtausgabe, 61 vols., (Weimar: Verlag Hermann Böhlaus Nachfolger, 1883-1983), 52:39*

Sklomalba, Salzmannovský okruh: Madona s dieťaťom, 19. stor.

Panna Mária – Matka Pána Ježiša

ĽUDOVÍT FAZEKAŠ

(Autor je kazateľom CB na dôchodku)

Mária bola bez preháňania jedinečná osobnosť – žena č. 1 na jednej strane. Na druhej strane ale – zase bez preháňania – učenie o nej vážne naruša zjavenie o Trojici. Preto učenie o Márii niektoré kruhy kresťanstva berú ako súčasť učenia o cirkvi. Treba sa pýtať, či tu nie je snaha kryť Máriu tým, že ju ponechávajú v rámci ľudského pokolenia. Jestvuje však dôvod, aby sme ju zaradili do súvisu s učením o Trojici, lebo tu hrozí nebezpečie, že bude vyzdvihnutá do nadpozemskej polohy.

MÁRIA V PÍSME

Bola obdarená milosťou

Na postavenie Márie v dejinách spásy ukazuje anjelské poslanstvo: „Zdravím ťa, obdarená milosťou, ... lebo si našla milosť u Boha ... Hľa, porodíš syna, ... ten sa bude volať Synom Najvyššieho“ (Lk 1,28; 30; 32). Boh je veľký, preto je na nebi. Avšak on sa musí zjaviť ako človek na zemi, preto potrebuje svoj nástroj, pomocou ktorého by toto dielo uskutočnil. Pavol to povedal svojim slovníkom: Aby Boh vyslobodil ľudí z otroctva vesmírnych mocností, musel poslať Syna v osobe človeka, a preto ten musel byť „narodený zo ženy“ (Ga 4, 4). K jej významu však hneď pristupuje obmedzenie: Mária „našla milosť u Boha“ (Lk 1, 30). A milosť je to, na čo človek nemá právo a keď to dostane, tak len z Božej blahosklonnosti. Vyvolenie Márie nebolo pre jej kvalitu, ktorú by mohla dávať ďalej. Je to iba na uskutočnenie Božích spásnych úmyslov. Nič menej, nič viac. Je „obdarená milosťou“ (kecharitómené), čo ČEP prekladá „milosťou zahrnutá“ a SEP „milosťou plná“ (gratia plena). Treba však povedať, že gr. kecharitómené vyjadruje nie veľkosť milosti, ale trvanie milosti. Grécky minulý čas perfektum hovorí o tom, že čo sa stalo v minulosti, trvá v prítomnosti. Boh jej milosť udelil v minulosti a stále to trvá v prítomnosti. Hádám by sa ešte mohlo dodať, že táto milosť je tak veľká, že sa stane pre iných vzorom Božieho obdarovania (1M 12,3 a Lk 1,48b).

Bola služobnicou Pánovou

Na anjelovo poslanstvo odpovedá Mária krátkym vyznaním: „Som Pánova služobnica, nech sa mi stane podľa tvojho slova“ (Lk 1, 38). Dôležitá je pri nej nie jej minulosť. Nebola bez chyby. Keď ju Boh chcel použiť, musel jej preukázať milosť, čo je hodnota, ktorá je, ale nemusela by byť. Dôležitý naproti tomu je jej terajší postoj: „Som služobnica“. Je to silné slovo (doulé), ktorým sa vtedy bežne označoval otrok a otrokyňa. Mária tu užíva vtedajší spôsob, keď sa ním vtedy označovalo ponížené prijatie Božej vôle. Takto oslovovali vtedy

pokorní sluhovia svojich nadriadených a vznešených pánov. A najmä sa to užívalo v prípade, keď poslušný človek odpovedal Bohu. Tak to robila už Samuelova matka Anna (1Sm 1, 11) a mnoho iných. Dôležité je nielen oslovenie, ale aj Máriina ochota byť Bohu k dispozícii: „... nech sa mi stane podľa tvojho slova“. Tak to krásne vyjadril aj Annin syn, Samuel: „Hovor, Hospodine, lebo tvoj služobník poslúcha“ (1Sm 3, 9n). Nová etapa v dejinách spásy sa začínala poslušnosťou Samuela, ktorý bol ochotný vziať na seba a podstúpiť čokoľvek, čo bolo nutné v Božom pláne. Máriu nečakala ľahká budúcnosť, ako jej neskôr povedali Boží svedkovia, ale ona ako keby služobne salutovala a povedala: „Vykonám!“ A dielo sa mohlo začať.

Mária uverila

Ďalšiu črtu Máriinho charakteru nachádzame v reči jej príbuznej, Alžbety, ktorú šla navštíviť po anjelskom poslanstve. Obe ženy si museli povedať, čo sa s nimi stalo. Alžbeta už vie, že Mária má „plod života“, že je požehnaná medzi ženami a že je „matka môjho Pána“. Všetko to vysvetľuje tým, že je „blahoslavená (= požehnaná šťastná), ktorá uverila, lebo sa splní, čo jej oznámil Pán“ (Lk 1, 42–45). Tu vyvstáva otázka: Ako to, že o Márii hovorí Alžbeta, že uverila, kým o jej manželovi Zachariášovi anjel povedal, že neuveril jeho slovám (Lk 1, 20)? Pritom aj Zachariáš aj Mária sa pýtajú na vysvetlenie, ako sa to môže stať, čo im hovoril anjel (1, 18, 1, 34). Keď sa však pozrieme bližšie na tie otázky, môžeme tam nájsť podstatný rozdiel. Zachariáš sa pýta: „Podľa čoho to poznám? Veď ja som starec a moja manželka je v pokročilom veku“ (1,18). Zachariáš si pýta znamenie, aby uveril, že je to možné. Mária sa pýta: „Ako sa to stane? Veď ja nepoznám muža“ (1, 34). Neprosí si znamenie, lebo verí, že je to možné, len nevie, ako sa to stane. Slovom: Zachariáš sa pýta, či je to možné, lebo neverí, Mária sa pýta, ako je to možné, lebo verí. Tým sa zaradila medzi ľudí, ktorí sa nespoľiehajú na svoju silu a nezáfajú pre svoju slabosť, ale proste „pokladajú Boha za verného“, ktorý splní, čo povedal.

Mária zvelebovala Boha

Máriin príchod k Alžbete sa končí jej chválospevom. Pozornosť v ňom je úplne sústredená na „Boha, môjho Spasiteľa“ a jeho dielo s ňou. Ani jedným slovom nie je spomenutý nejaký jej výkon. Hovorí sa o nej len vzhľadom na jej poníženosť a teda nehodnosť (Lk 1, 48). Budú ju blahoslaviť – vyhlasovať ako vzor požehnaní – všetky pokolenia (1, 48), ale nie pre jej kvalitu, ale „pretože urobil so mnou veľké veci ten, ktorý je mocný“ (1, 49). Veď on má v pláne urobiť všade to, čo urobil s ňou: „...zosadiť mocnárov a povýšiť ponížených“ (1, 52). Mária teda oslavuje Boha za jeho milosrdenstvo, ktoré je spárené s jeho spravodlivosťou. A to platí nielen ohľadne jej počatia, ale aj celého ďalšieho života. Mária sa dala Bohu do služby a tak musí počítať nielen s radosťou, ale aj s ťažkosťami. Za nie veľmi dlhý čas sa to mala dozvedieť aspoň v náznaku. V známej príhode, keď po pôrode predstavila narodeného syna v chráme, Simeon jej povedal: „*Hľa, tento je určený mnohým v Izraeli na pád a na povstanie i na znamenie, ktorému budú odporovať – a tvoju vlastnú dušu prenikne meč*“ (Lk 2, 34n). Bola to dôkladná príprava na to, že s jej synom bude spojený zápas dvoch táborov, ktorý bude taký prudký, že jej vlastnú dušu to skoro smrteľne poraní. To sa splnilo vtedy, keď „stála matka užialená – Stabat mater dolorosa“ – pod krížom a musela sa držať nie toho, čo vidí, ale čo počula (Jn 19, 25 nn).

Máriin Syn mal od nej odstup

Zvláštny výrok s nesmiernym dosahom je zaznamenaný pri správe o svadbe v Káne (Jn 2). Minulo sa víno – a to bola veľká blamáž. Vtedajší prostí ľudia žili biedne a na svadbe si všetko chceli vynahradiť. Tam to muselo oplývať jedlom a pretekať vínom. A naraz – chýba to najzákladnejšie! Mária chytro ide k Ježišovi a vraví mu: „Nemajú víno!“, čím ho vyzvala na pomoc. Ježiš jej ale odpovedá: „*Čo mne a tebe, žena?*“ (Jn 2, 4). Je to presný preklad gréckeho „*ti emoi kai soi*“, čo je zase presným prekladom hebrejskej frázy „*ma li valak*“. Aby sme sa dopátrali, aký je jej obsahový význam, musíme si pripomenúť, že sa nachádza v reči egyptského kráľa Necha, ktorý išiel bojovať ku Karkemišu proti Asýrii a Joziáš chcel bojovať proti nemu. Necho mu povedal: „*Čo mne a tebe? ... dnes nebojujem proti tebe*“ (2Krn 35, 21). Významom tejto frázy je: „*Čo ťa do mňa? Čo ma po tebe?*“ (2Sm 16, 10), alebo jednoducho: „*Nechaj ma na pokoji*“. Tento význam sa môže overiť tam, kde niekto sa chce dištancovať od druhého a prosí, aby ho nechal na pokoji (napr. Mt 8, 29; 27, 19). Možný je preto preklad: „*Čo ťa do mňa, žena?*“ Treba poznamenať, že preklady, najmä Jn 2, 4 sú tu veľmi nepresné (SEP 1997: „*Čo to znamená pre mňa a pre teba?*“, SEP 2008: „*Čo mňa a teba do toho?*“, ČEP 1979: „*Co to ode mne žádáš?*“) a dopúšťajú sa chyby, lebo vidia Ježiša s matkou v jednote, kým on sa od nej dištancuje! Nezachycujú to, že Ježiš „*si viacej ctí Otca v nebi ako matku na zemi*“. Vidno to z toho, že Ježiš matke vraví: „*Ešte neprišla moja hodina*“ (Jn 2, 4). Nedá sa prinútiť k činu, ku ktorému musí čakať pokyn od Otca, ako na „*moju hodinu*“. Má odstup od matky, lebo má prístup k Otcovi!

MÁRIA V DOGMÁCH

Rozšírenie biblických správ

K tomu, čo sme našli o Márii v Novej zmluve, pridružilo sa množstvo iných nálezov, takže sa vytvorilo celé „učenie o Márii“, mariológia. Zdá sa, že mariánske učenie je výsledkom nie biblického výkladu, ale priania veriaceho ľudu. Historici vravia, že „vývoj (mariánskych) dogiem sa riadi uctievaním Márie“, ktoré je otvorené pohanským predlohám. „V Márii sa naplňa v skutočnosti života to, o čom sa sníva pri postavách nebeských kráľovien, ktoré sa nachádzajú v mýtoch“ (Schmaus). Pritom funkciu tvoríť dogmy preberá z „uloženia viery“ (depositum fidei) neomylný učiteľský úrad, ktorý potom formuluje mariologické učenie s odvolaním sa nie na Písmo, ale na tradíciu cirkvi. Ďalší rast mariologických dogiem je v kritickom hodnotení pohlavnosti zo stanoviska sexuálnej zdržalivosti. To ovplyvnilo veľkou mierou mariologické predstavy o svätosti a hriechnosti a viedlo to k tomu, že učenie o Márii sa stalo paralelou učenia o Kristovi. K biblickému učeniu o Ježišom narodení z panny sa vyvinuli štyri dogmy:

1. Mária, ktorá porodila Ježiša, je Bohorodička.
2. Napriek pôrodu zostala vždy pannou.
3. Bola nepoškvrnená počatá.
4. Bola telesne vzatá do neba.

Sú tu však aj isté názory, ktoré ešte nezískali oficiálnu podporu a sú doteraz sporné. Týkajú sa jej sprostredkovania či spolusprostredkovania spásy, jej spásneho zastupovania, jej duchovného materstva, čo má naznačiť jej kozmické postavenie. Tiež ešte neprišlo k dogmatizovanej „jozefológii“, ku ktorej už jestvujú isté nábehy.

Bohorodička (*Theotokos*)

Tento titul je dosvedčený prvý raz u Alexandra z Alexandrie (okolo r. 325), ktorý ho vysvetľoval učením o tzv. „zdieľaní vlastností“ (communicatio idiomatum). Podľa neho to, čo platí o Kristovi podľa jeho ľudskej prirodzenosti, platí aj o jeho božskej prirodzenosti, a to sa prenieslo na Máriu. Námietky proti titulu Bohorodička mali zástupcovia antiochejskej teológie (Theodor z Mopsuestie, Diodor z Tarzu). Nestorius chcel nazývať Máriu „rodičkou Krista“ a aj „rodičkou človeka“, aby sa vyhlo tomu, že by sa zmiešali v Kristovi obe prirodzenosti a aby sa Mária stala bohyňou. V pohľade na jej Syna ju bol ochotný menovať Bohorodičkou, ale nechcel tým označiť jej materstvo. Jeho odpor bol daromný, keď do sporu prehovoril odpor patriarchátov: na synode v Efeze (r. 431) podarilo sa Cyrilovi v spojení s Rímom presadiť titul Bohorodička pre Máriu. Táto dogma vyjadrovala predstavu ľudovej zbožnosti. Vedie však do scestia kenotizmu, že Ježiš nebol človek, len sa ním zdal. Ak už, tak by sa Mária mala volať „Bohočlovekorodičkou“.

Stála panna

Dogma o „stálom panenstve“ (aeiparthenos) Márie sa začala vyvíjať na základe spisu Protevangelium Jakoba (2. st.). Potom sa objavuje v uzneseniach rôznych synod (od 7. st.),

Pokračovanie na str. 24

JÁN ROHÁČEK

rómsky misionár

31. 12. 1869–15. 2. 1939

Pripravil: JOZEF UHLÍK

Ján Roháček, evanjelista a kazateľ sa narodil v Starom Tureji v rodine roľníka Michala Roháčka a jeho manželky Zuzany, rod. Mikuleckej. Okrem Jána boli v rodine ešte tri deti Štefan, Michal a Zuzana. (Michala sme si pripomenuli v jednom z tohtoročných čísel Dialógu.) Ján Roháček prišiel do kontaktu so sestrami Royovými a na jednom stretnutí pri Božom slove v roku 1894 počul Božie volanie a stal sa Božím dieťaťom. Už na prvom valnom zhromaždení spolku miernosti Modrého kríža (MK) v roku 1897 bol zvolený za podpredsedu. V tom istom roku na radu Michala Chorváta odišiel študovať na misijný ústav v St. Chrischone vo Švajčiarsku. Po ukončení štúdia sa v roku 1901 vrátil do rodného kraja. Od roku 1906 žil v Novom Meste nad Váhom a pracoval ako cestujúci kazateľ a misionár na celom Slovensku a aj Dolnej zemi. Okrem misijnej práce sa zaoberal aj charitatívnou činnosťou. Zo zahraničia získaval obnosené šatstvo a topánky a rozdával ich v cigánskych osadách.

Popri tom Rómom zvestoval aj evanjelium. Naučil sa po cigánsky a preložil do rómštiny pieseň Pán Boh je láska. V roku 1907 sa oženil s Annou Durcovou, ktorá pracovala ako opatrovatelka sirôt v Útulni. Mali sedem detí. Ján Roháček bol jedným z iniciátorov prebudenia v Nyiregyháze v rokoch 1906–1912. V roku 1911 sa presťahoval do Kysáča v Báčke (dnes súčasť Vojvodiny v Srbsku). Ján Roháček tu slúžil ako kazateľ a viedol pobočku MK. Prvá svetová vojna bola pre celú jeho rodinu ťažkou skúškou. Nielenže musel v roku 1916 narukovať na východný front, ale počas ťažkých vojnových rokov mu zomreli tri deti. A krátko po skončení vojnového besnenia v roku 1919 zomrela aj jeho tridsaťštyriročná manželka. Zostal sám so štyrmi malými deťmi (od 5 do 11 rokov). V roku 1921 sa znovu oženil s Helenou Schliwa. Mali spolu ešte dve deti. ■

Zdroj: Juraj Potúček: *Evanjelista a misijný pracovník medzi Cigánmi Ján Roháček (1969)*

SPOMIENKY J. O. MARKUŠA NA PREBUDENIE V NYIREGYHÁZE

Rozdúchať tento oheň a doviesť ho až k vrcholu bolo dané evanjelistovi Jánovi Roháčkovi. Aj Ján Roháček, toho času misionár v Báčke, prišiel do Nyiregyházy prostredníctvom novohradských rodákov. Tu našiel už základy náboženského prebudenia, no tú burcujúcu silu a široký rozmach mu dodalo až jeho jedinečné obdarovanie zanietené, odvážne a presvedčivo evanjelizovať. V Nyiregyháze bol vo svojom živle. Plápolajúci oheň oživil a susedným tlejúcim vatrám dal vzbĺknúť. Mladí i starí prešli navečer aj 15 kilometrov, aby si mohli vypočuť evanjelium. Jeho misia trvala 5 týždňov. Bolo to skutočné sťahovanie národa z jednej samoty na druhú. Tej zimy (1910/1911) dosiahlo prebudenie vrchol s akým sme sa odvtedy nestretli. Ako za čias Pána Ježiša hrnuli sa nie stovky ľudí, ale tisícové zástupy sa černeli za pekného mesačného večera na priestranom dvore Jozefa Markuša. Bol to nezabudnuteľný zážitok, keď sa z hrdiel zástupov ozvala pieseň z Tranoscia, bolo to akoby zaznel nebeský organ....

Pre spoznanie Jána Roháčka uvediem z príbehov, ktoré ho charakterizujú. Na jednom zhromaždení vítal novú neznámu ženu, ako by ju dávno poznal. Žena sa prekvapená pýtala: „Ako, vy ma poznáte?“ „Akoby nie, veľmi dobre vás poznám, včera som o vás čítal v Biblii, že ste ako každý človek hriešna“. A to zapôsobilo. Raz na jednom zhromaždení bol medzi poslucháčmi

aj istý alkoholik. Vo vnútornom vrecku kožucha mal pol litra pálenky. Roháček nevedel o pálenke, ale hovoriac o zlom srdci človeka, ukázal prstom na nášho alkoholika: „Pravda, aj vy skrývate nejaké zlo pod kožuchom!“ Misionár mal na mysli srdce, no alkoholik div neomdlel od strachu, nazdávajúc sa, že kazateľ aj cez kožuch vidí jeho fľašu pálenky. Keď porovnáваме činnosť evanjelistov Činčuráka a Roháčka, môžeme povedať, že jeden sadil a druhý polieval. Vzrast však dával Pán. Jemu patrí sláva. Úloha Jána Roháčka bola zdanlivo väčšia a úspešnejšia ako Činčurákov. On pracoval s plameňom prebúdzania. Naproti tomu Samuel Činčurák zápasil s dymom, rozdúchaval pahrebu, rozniecaval oheň z tlejúceho dreva. Jeho úloha bola naoko tichšia, skromnejšia, no v podstate mala hlbší dosah. V konečnom dôsledku bez toho, že by sme ubrali na význame Jána Roháčka, za otca prebudenia v Nyiregyháze treba pokladať Samuela Činčuráka. Evanjelistom sa človek nestane v rámci štúdia teológie, je to dar Boží. Takýmto Božím darom boli títo dvaja evanjelisti pre Nyiregyházcánov túžiacich nájsť cestu k Bohu. Keď Boh pôsobí, dejú sa zázračné veci. Keď Boh prehovorí, vtedy musíme všetci počúvať. Boh účinkoval a prehovoril aj v Nyiregyháze a robil to prostredníctvom krehkých a jednoduchých ľudí. ■

(skrátene)

JÁN CHORVÁT: KDE SÚ GIRALTOVCE?

(Uverejnené v čas. Svetlo, 1907/3, skrátené)

Keď sme boli pred tromi rokmi upozornení na pohanský stav a telesnú biedu cigánskeho národa, ktorý ako Lazar leží pred dvermi „kresťanskej“ Európy, rozhodol sa Ján Roháček prevziať na seba ťažkú a s mnohým sebazaprením spojenú prácu medzi Cigánmi. Od tých čias mohol už mnohým úbohým, v duchovnej tme žijúcim dušiam, poukázať na toho Spasiteľa, ktorý rovnako miloval všetky národy a medzi nimi aj rómsky. Precestoval už niekoľkokrát našu krajinu a slúžiac slovenskému národu vyhľadával rád aj Cigánov.

Vedel by nám o všelijakých podivných skúsenostiach rozprávať, ako medzi Cigánmi žil, s nimi spal a jedol, aby tak ich dôveru získal, ako mnohí plakali pri jednoduchom zvestovaní evanjelia a zároveň sa radovali, že ten veľký Boh – báro Devel – poslal svojho Syna i pre nich, aby zhladil ich hriechy. No neprihodilo sa mu ešte to, čo zažil pre Pána v šarišskej dedinke Giraltovcie. Niekoľko priateľov tohto biedneho ľudu nazbieralo v Nemecku staré obnosené šatstvo, aby v terajšej tuhej zime ako-tak zaodeli úbohé Cigánčatá a uľavili ich biede.

Tak sa brat Roháček vybral v polovici februára 1907 na Horniaky a navštívil najprv Mengusovce. Tu si brat Vechter i s inými už dávnejšie všima Cigánov a po nedeliach vyučuje ich diatky Slovu Božiemu. Odtiaľ išiel na Zemplín, kde zvlášť v Michalovciach a Lastomíre navštívil Cigánov a vrátil sa do Šariša. V Bardejove je veľká cigánska osada a hoci sem poslal hodnú zásobu šiat, ešte sa mnohým nedostalo. Deti s radosťou spievali Pán Boh je láska, čo ich bol naučil pri bývalej návšteve. Nato navštívil Richvald, odkiaľ ho pred dvomi rokmi tak pohostinsky žandári pred obec vyviedli a išiel cez záveje, pre ktoré ani vlaky nechodili, do obce Raslavice. Tu našiel zvlášť veľkú biedu. Navštívil i štuľanských, koprivnických a marhaňských Cigánov a 23. februára na poludnie po namáhavej ceste dorazil do Giraltovcie. Vyzdvihol si na pošte svoje balíky so šatstvom a hneď išiel ku svojim Cigánom. Nestačil ale ku nim prísť a už za sebou počul výkriky: Megáll! (Stoj!). Obrátil sa a za ním dvaja žandári s nasadenými

bodákmi. Vzali ho naspäť do domu a podrobili prísrenému vyšetrovaniu. Odkiaľ je, čo chce, prečo cestuje. Po dlhom skúmaní jeho preukazov ho vzali na slúžnovský úrad. Tu ho vyšetrovali až do večera. Brat Roháček videl aj v týchto ľudoch predmet svojej misie. „Čo tu robia?“ osopil sa na neho slúžny Pál Kerekes. „Zvestujem evanjelium“, odpovedal. „A kto ich sem poslal?“ „Ten veľký Boh, ktorý povedal: Kážte evanjelium každému stvoreniu, teda aj Cigánom“. „No tak nech kážu aj mne!“ „No, keď sú všetci ľudia hriešnici, tak aj pán slúžny a ak sa neobrátí, tak zahynie aj on“. „A keď ich dám zavrieť a odšupovať, čo urobia?“ „Toho sa nebojím. Ja sa bojím len Boha a hriechu, pána slúžneho nie, lebo môj Pán je väčší. A keď ma odšupujete, prídem zas“. „Az bolond!“ (To je blázon!) poznamenal ktorýsi z pisárov. „Oni asi chcú byť ablegátom (poslancom), pravda, keď chodia a agitujú?“ pokračoval slúžny. „Čo len ablegátom? To je mne primálo, ja som kráľovské dieťa!“ odpovedal brat Roháček. Po dlhom výsluchu bol spísaný protokol (vraj držal neoznamené a nedovolené ľudové zhromaždenie), ktorý slúžny obvinenému iba do polovice preložil a vyzval ho, aby to podpísal. „Nepodpíšem“ odpovedal on rozhodne. „Kto vie, čo je tam napísané“. Slúžny zahrešil, tresol papiermi o stôl a víťazoslávne rozhodol: tri dni áreštu a 10 korún pokuty. „To ja neprijímam, budem apeloovať“ ohradil sa brat Roháček. Po prvej noci vo väzení bol znovu predvedený na úrad, kde vyhotovili popis jeho osoby a poslali ho v sprievode dvoch žandárov na mestský úrad v Prešove. Odtiaľ ho ako nebezpečného pansláva šupovali do Košíc. Tu strávil tri dni v spoločnosti 14 stále opitých väzňov. Napokon ho desať dní transportovali celým Slovenskom na Starú Turú. Ústredný výbor MK v Budapešti poslal sťažnosť na ministerstvo vnútra a minister Július Andrassy ml. telegraficky nariadil jeho prepustenie, ale brat Roháček bol už medzitým doma. Teraz sa vedie vyšetrovanie proti slúžnemu Pálovi Kerekesovi pre zneužitie úradnej moci a protizákonné zaobchádzanie. Prípacom sa zaoberal aj časopis kresťanského spolku mládeže v Budapešti „Ébresztő“. Na margo tejto udalosti napísal: „Aj my sme takí dobrí vlastenci ako malý giraltovcový paša a tiež chceme, aby naši slovenskí bratia boli dobrými uhorskými občanmi, ale ako kresťania chceme každej duši kázať evanjelium takou rečou, ktorej ona dobre rozumie. Tak to robia aj misionári v Ázii. Alebo sú snáď Giraltovcie až niekde za Áziou?“ ■

SVEDECTVO JOSEFA GREGORA

(Uverejnené v čas. Betanie, 1916/28, skrátené)

Z bojiska: Keď sme v roku 1914 prišli do Srbska, dostal som sa do Kysáča v južnom Uhorsku. Tam sme boli celý mesiac. Spočiatku som chodil s kamarátmi po krčmách a po podobných miestach. Jedného dňa sme išli okolo domu, kde mával pán Roháček zhromaždenia. Jedna žena, ktorá tam išla, nás pozývala dovnútra.

Dali sme sa do smiechu a šli sme do kasární. Ja som však nemohol tej noci usnúť. Stále mi niečo hovorilo: „Prečo si tam nešiel?“ Za dva dni som do tej ulice išiel znovu. Videl som v oknách svetlo a počul odtiaľ spev. Rozhodol som sa a vošiel ešte s jedným kamarátom dovnútra. Bolo tam veľa žien a mužov a tiež niekoľko vojakov. Sadli sme si a s napätím počúvali preslov pána Roháčka. Hneď v prvý večer som sa rozhodol vydať na úzku cestu za Pánom Ježišom. Od tej doby som nevynechal ani jedno zhromaždenie. Za moju záchranu môžem ďakovať onej žene, ktorá nás pozvala a pánovi Roháčkovi, ktorý tak moje srdce potešil Božím Slovom. ■

Pokračovanie zo str. 21 ale bez toho, aby bola výslovne formulovaná. Podľa týchto vyjadrení zostala Mária vždy pannou na základe divu, hoci o porodení Ježiša sa tvrdí, že sa skutočne stalo. Tento pohľad stavia učenie o Bohorodičke do doketistického svetla, teda že je to iba zdanie a nie skutočnosť. Súvisí však s názorom, že manželský styk Márii by bol poškrvnenie, ako to videli niektoré mníšske skupiny (aj pápež Siricius). Potom zmienka o Ježišových bratoch a sestrách (Mt 12, 46; 13, 56) sa vraj týka Jozefových synov a dcér z prvého manželstva. Proti tomuto názoru sa postavil Tertullian. Hieronym to potom primeranejšie vzťahoval na Ježišových príbuzných (bratrancov a sesternice a pod.). Na základe hebrejských textov v Starej zmluve je to možné, ale nie isté, lebo hebr. „ach“ sa užíva o súrodencoch aj o príbuzných. Kain napr. povedal

menúť, že aj Luther sa držal tohto učenia, ktoré však neskoršia evanjelická teológia opustila, pretože takto by bola Božia a ľudská prirodzenosť nerozlučiteľne pomešaná.

Nanebovzatá Mária

O sto rokov neskôr vyhlásil pápež Pius XII. (1950) predbežne poslednú dogmu o Máriinom nanebovzatí (Assumptio Mariae) do nebeskej slávy. Stalo sa tak po dokončení jej životného behu, a to s telom aj dušou. Začiatky tohto učenia ležia v legendách a sviatkoch, ktoré vedú o Máriinej smrti. Ešte okolo r. 377 Epiphanius nevedel nič istého, ako skončila Mária život. Až okolo r. 600 Theoteknos vidí, že je primeraný názor, že Mária je v nebi. Či sa to stalo cez smrť, napríklad, cez mučenie, alebo či Mária zostala nesmrteľnou

Zdá sa, že mariánske učenie je výsledkom nie biblického výkladu, ale priania veriaceho ľudu.

o svojom bratovi Ábelovi: „Či som ja strážcom svojho brata?“ (Gn 4, 9), ale aj Abrahám povedal svojmu synovcovi (Gn 11, 27) Lótovi: „*Nech nie je rozbroy medzi nami ..., lebo sme muži bratia*“ (Gn 13, 8). Potom sa tvrdilo o Jozefovom manželstve s Máriou, že stálo pod sľubom pohlavnej zdržanlivosti. Od Augustína panovala mienka, že jedine panenský pôrod Márii zaručuje Ježišovu slobodu od dedičného hriechu. Napriek tomu to vedie k zneváženiu pohlavného styku, ako niečoho nečistého, hoci je to od začiatku Božím príkazom a aj Nová zmluva sa stavia len proti smilstvu a cudzoložstvu, kým sex v manželstve priamo prikazuje, napr. 1K 7, 5: „*Neodopierajte sa jeden druhému, iba ak na určitý čas so vzájomným súhlasom, aby ste sa venovali modlitbe, a potom buďte zase spolu!*“

Nepoškrvnené počatá

Pomerne neskoro, až v 12. st., sa nejasné názory o Máriinej bezúhonnosti sformovali do učenia, že je nepoškrvnené počatá (Immaculata conceptio). S tým je spojený aj ďalší názor, že zostala nedotknutá dedičným hriechom. Bernhard z Clairvaux a Tomáš Aquinský videli v tom narušenie učenia o potrebe spasenia všetkých ľudí. Napriek tomu po mnohých sporoch, ktoré trvali celé stáročia, vyhlásil pápež Pius IX. (r. 1854), že Mária zostala uchránená od každej poškrvny dedičného hriechu. Stalo sa to od prvého okamžiku jej počatia, a to pomocou jedinečného diela všemohúceho Boha v pohľade na budúce zásluhy jej Syna. Pre tieto zásluhy bola vyslobodená aj zo všetkých následkov dedičného hriechu, zvlášť od pohlavnej žiadostivosti. To malo pre ňu a celý svet obrovský význam, lebo takto sa mohla stať zvláštnym nástrojom v Božom spásnom pláne. Treba tu pripo-

ako „Ikona (svätý obraz) nepominuteľnej cirkvi“, to ešte nie je rozhodnuté. Pretože Písmo o tom mlčí a tradícia o tom je neskorá a nejasná, treba počuť príkry úsudok historika: Táto dogma je „čisto ustanovenie cirkvi, ktorá sa tým sama urobila prameňom zjavenia. To mení štruktúru jej vzťahu k zjaveniu. Jej neomylnosť (infallibilitas) prechádza do sebaoslavovania, keď Máriu pomocou jej pripísaných privilégií robí obrazom svojho vlastného tajomstva. Tým vytvára z vlastnej moci spásne fakty a sama pôsobí uskutočnenie spásy“ (J. Weerda, Mariologie. RGG3 - IV). Zdá sa, že sa tu urobila najosudnejšia chyba v učení, pre ktoré niet stopy nielen v Písme, ale ani v tradícii. Ježiš sa predsa pomocou nanebovzatia stal Božím spoluvládcom. Do popredia sa tu tlačí otázka, či sa aj Mária pomocou nanebovzatia nestala „Kráľovnou neba“, a či takto nevzniká nebezpečie, že sa vytvorí „Svätá Štvorica“. Keď nič iné, tak toto z hľadiska novozmluvného vyznania o „Ježišovi Pánovi“ nemôžeme prijať, aj keby sme voči iným dogmám mohli mať viacej porozumenia. Kráľovná Mária konkuruje Ježišovi Pánovi a v rukách chce udržať svojho synáčka a nevzala na vedomie, že ten je povinný mať ju v úcte, ale ktorého je ona povinná poslúchať ako Božieho Syna. H. Lamparter to trefne znázornil dvoma obrazmi (Maria - Mutter des Herrn). V Betleheme drží Mária na rukách Jezuliatko, v Káne drží Ježiš na rukách mamičku Máriu, lebo musí „dávať viacej na Otca v nebi ako na matku na zemi“. To je nielen vtipné, ale aj umelecky a teologicky jedinečné. „Kráľovná nebeská“ pomohla teológii oslobodenia (v Južnej Amerike) aj feministickej teológii, ale obťažila ekumenickú teológiu, kde je Mária len ako „paradigma ospravedlneného a poslušného človeka“. Čo je nad to, je prekročenie hraníc. ■

Z ROKOVANIA RADY CIRKVI BRATSKEJ

SEPTEMBER 2010

Svoje modlitby sme venovali predovšetkým príhovorom za vikárov a začínajúcich kazateľov. Stretnutie v Hermanovciach sme využili aj na spoločný rozhovor s misionárom Pierom van Vuurenom, ktorý je zodpovedný za rómsku misiu v tomto zbere. Povzbudili sme ho v procese jeho ordinácie za kazateľa CB a prijali sme viaceré podnety k spružneniu misijnej práce medzi Rómami.

Vikár Csaba Tolnai bol uvedený do služby v Leviaciach 29. augusta.

Kazateľ Ludovít Fekete bol 5. septembra inštalovaný za duchovného správcu Zboru CB v Trenčíne.

12. septembra bol zvolený kazateľ Ervin Mittelmann za duchovného správcu zboru v Kalinove.

26. septembra bol zvolený kazateľ Martina Jurčo za duchovného správcu zboru v Prešove.

Predseda Rady Ján Henžel mal schôdzku s Jánom Verčimákom ml., ktorý bude ešte 1 školský rok misijným pracovníkom v Birminghame. Vyjadril potešenie z jeho osobného aj služobného vývoja a potvrdil záujem o jeho službu v CB po návrate domov.

Rada schválila dodatky k smerniciam o Inventariácii majetku a k Mzdovému poriadku.

Rada prijala a prerokovala správy zo zahraničných študijných pobytov od týchto kazateľov:

Pavol Čech vo Veľkej Británii

Tibor Máhrik v USA

Josef Sýkora v USA.

Rada rozhodla, že študijné pobyty študentov, ktorí sa pripravujú na službu v cirkvi, sa budú schvalovať a riadiť podľa smernice, ktorú vypracuje tajomník a doplní Študijný odbor. Smernica o študijnom voľne kazateľov, ktorá bola vydaná na jar 2010, bude riešiť študijné voľno, ktoré by sa malo opakovať v pravidelných cykloch.

Rada rozhodla, že termíny celocirkevných akcií sa budú koordinovať cez Kalendár na www.cb.sk. Za koordináciu termínov je zodpovedný tajomník. (Prosíme všetkých, ktorí organizujú podujatia, ktoré presahujú rámec miestneho zboru, aby vždy čo najskôr tieto podujatia ohlásili tajomníkovi, ktorý ich vloží do celocirkevného Kalendára. Týmto chceme zabezpečiť lepšiu informovanosť o našich podujatiach, ale zároveň sa vyhnúť prekrývaniu rôznych podujatí v rovnakých termínoch.)

Rada pozve Predsedu nemeckého Zväzu slobodných zborov, Ansgara Hörstinga, v roku 2011 na návštevu našich zborov.

Rada rozhodla, že posunie žiadosť levického zboru na pôžičku od Waderovej nadácie na posúdenie nadačnému výboru v ČR.

Zapísal: Ján Henžel

DIALÓG na rok 2011

ĎAKUJEME
že DIALÓG si našiel miesto vo vašich zboroch i rodinách

TEŠI NÁS
že DIALÓG zaujal aj vás, ktorí si ho požičiavate

NEPOMÔŽE
DIALÓGU, ak chce prežiť, keď si ho požičiavate

POMÔŽE
DIALÓGU, keď si ho na rok 2011 objednáte

OBJEDNÁVKY

u zborových

distribútorov,

alebo priamo v redakcii

(+ poštovné)

HĽADÁM PRÁCU

ŠTEFAN MARKUŠ

Hospodárska konjunktúra, či recesia, sa podobá počasiu. Nemožno ani jedno, ani druhé bezpečne predvídať. Vyrovnávanie sa s hrozbou, že „aj mne sa môže prihodiť to, čo sa stalo susedovi“ sa stáva bremenom, ktoré ľudia v produktívnom veku musia často znášať osamotene. Ocitli sme sa v situácii, kde „hľadanie práce“ je profesiou, ktorú zatiaľ mnohí nezvládli. Je to nové, neplatené remeslo a nie každý ho dokáže aktívne a najmä efektívne vykonávať. Je to tak z niekoľkých príčin. Nazdávam sa však, že kresťania by sa v tejto novej profesii mali neustále zlepšovať. Podobne, ako v duchovnom živote.

Pred časom sme v rodine zažili mimoriadne príjemnú udalosť. Zo zastupiteľského úradu Veľvyslanectva USA v Prahe sa nám prihlásil americký diplomat, ktorý tvrdil, že je našim bratrancom. Ohlásil svoj príchod do Levíc so zámerom vidieť kostol, kde jeho strýko kázal Božie slovo a navštíviť cintorín, kde sú jeho teta Alžbeta a strýko Jozef pochovaní. Medzičasom sme „preštudovali“ rodokmeň našej mamy a zistili, že mala štyri sestry, ktoré mali rôzne osudy. Najmladšia z nich žila v Srbsku a po vojne ju Rusi odviekli do pracovného tábora. Strávila tri roky v uhoľných baniach na Ukrajine. Po prepustení odišla do Nemecka, kde sa vydala a porodila nášho Nicka. Z krátko zomrela a dvojročný Nick s otcom zamierili do USA. Nick sa stal chemickým inžinierom, pracoval v naftárskom, uhoľnom, elektrotechnickom aj drevárskom priemysle. Sťahoval sa za prácou po celom svete. Oženil sa s Louise, ktorá naňho čakala 25 rokov. Bratranec Nick dostal od svojej

Na Slovensku máme regióny, kde o voľné pracovné miesto, ktoré ponúka Úrad práce, sa uchádza 40 práceschopných. Nezakrývame to, strach zo straty zamestnania je realitou dňa. Vidina nezamestnanosti narúša existenčné istoty a prináša pocit nepokoja. Navyše devastuje pohodu rodinného života. Je to celospoločenský syndróm, ktorý sa môže objaviť znenazdania.

tety (našej mamy) ku confirmácii fotoalbum s obalom kúpeľov Sliach. Pripomínal mu príbuzenstvo v Európe. Keď dovŕšil 60. rokov, hľadal novú prácu v nejakej krajine, ktorá je blízko Vysokých Tatier. Americké noviny v inzeráte oznamovali, že zahraničná služba USA vypisuje konkurz na miesta nových diplomatov s cieľom vyslať do Európy. Nick a Louise sa prihlásili. Podmienkou bolo, že obaja musia prejsť konkurzom. Nick to zvládol na druhý pokus. Louise na prvý. Na otázku, ako sa to stalo, že bola úspešnejšia od svojho muža, povedala: „Myslím si, že rozhodla posledná otázka, ktorú mi položili. Spýtali sa ma, či sa riadim vo svojom živote nejakým heslom, ktoré by som mohla zacitovať naspamäť. Povedala som, že mám také motto, ktoré však ľudia neradi počujú: *Ja, Hospodin, sa nemením* (prorok Malachiáš), *preto ste vy... ešte nevyhynuli*. A prešla som výberom.“ To, že sme sa dostali na americkú ambasádu v Prahe bolo iba naplnením našich túžob – dodal Nick. Zo stretnutia s doteraz neznámym bratrancom sme boli obohatení a nadšení. Nick so svojou manželkou nám dali veľkú lekcii. Hľadal prácu, aby objavil svoju rodinu. Naučil nás, že „hľadanie práce“ nemá obmedzenia. Ak chceš, máš zámer aj chuť učiť sa nové veci a navyše veríš, že Hospodin drží ochranu nad tebou, potom sám Pán Boh stojí pri tvojom boku. Smieš zažiť žalmistovu radu: „*Raduj sa v Hospodinovi a dá ti, po čom túži tvoje srdce*“ (Ž 37, 4). Táto veta z Biblie nie je ilúziou, ale realitou. Skúsenosťou, ktorá sa deje aj uprostred finančnej a ekonomickej krízy. ■

DIALÓG

10/2010, III. ročník

MLADÝCH

EDITORIAL

foto: D. Jurčo

Sme zvyknutí na to, že Konferenciu mládeže Cirkvi bratskej (KMCB) máme každý rok. Vieme, že tam budú semináre, dielne, športy a, samozrejme, aj večerné prednášky. Či už sa na ňu chystáme po prvý alebo po piatykrát, vieme, čo približne od nej máme čakať a na čo sa tešiť.

A takisto som sa na ňu tešila aj ja. Vinou hlúpej zhody okolností, nepriaznivej rodinnej situácie (nepochádzam z veriacej rodiny) a vlastnej blbosti som sa však na ňu tento rok nedostala. A v momente, ako som zistila, že nikam nejdem, som si uvedomila, ako veľmi je pre mňa dôležitá. Aké je to skvelé požehnanie, že na Slovensku sa môže raz do roka stretnúť mládež vo veku cca 15-25 rokov a učí sa jeden od druhého a od starších a svetaskúsenejších o Bohu opäť niečo viac.

Ja osobne vnímam tento čas, keď nás nevyrušujú žiadne vonkajšie vplyvy ako práca, škola a rodičia a keď sa môžeme sústrediť len a len na Boha, ako veľký dar od Neho. Máme možnosť počúvať skúsených rečníkov, stretávať nových ľudí alebo starých priateľov, ktorých možno celý rok nevidíme. Môžeme sa o Bohu a o tom, akí máme byť, naučiť veľa nového, či už na seminároch alebo len tak z myšlienok ľudí, ktorí sú tam okolo nás. Tak vnímam KMCB ja. Človek, ktorý v cirkvi nevyrástol a na stretnutia, ako je toto, nebol zvyknutý... ako pár nádherných požehnaných dní, ktoré nás môžu veľa naučiť. A presne toto som si sama v sebe ujasnila v tom okamihu keď mi po oku stiekla sĺza fútoti za tým, o čo som prišla a čo môžem zažiť najbližšie až o rok.

Evka Kianičková
vedúca redaktorka

redakčná rada: **Eva Myjavcová** (predsedníčka)
Bohuslava Bánová
Juraj Institoris
Bohuslav Piatko

KONTAKTY:

vedúca redaktorka: **Eva Kianičková**
e-mail: **kianickova.eva@gmail.com**
mobil: **+421 903 822 042**
redakcia: **Jana Cabadajová**
Dalibor Beregszászi
Nada Máhriková
grafické spracovanie: **Nada Máhriková**

KOMENTUJTE témy z Dialógu aj z Dialógu mladých! Takisto, ak radi píšete **BLOGY**, alebo robíte **FOTKY**, neváhajte a ozvite sa nám, radi vám dáme priestor pre uverejnenie! Svoje reakcie a iné príspevky nám posielajte na:

kianickova.eva@gmail.com

Takisto sa môžete zapojiť do diskusie na:

www.mesacnikdialog.sk

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu :)

Podľa Teba

KMCB
2010

Konferencia mládeže Cirkvi bratskej - Modra 9.-12. 9. 2010

foto: D. Jurčo

zo zákulisia

Tento rok ma čakala už šiesta KMCB, avšak prvýkrát som mal byť zapojený ako organizátor. Všetky už po desiatich rokoch asi aj bolo načase, aby západ (BA & TT) pohostil ostatných.

Pre mňa to, každopádne, bola nová výzva, pričom väčšina práce čakala, samozrejme, ešte pred finálnym víkendom. A tak som mailoval, objednával a vybavoval atď. Pracovným denníkom vás tu nudiť nebudem, ale podelím sa aspoň s jednou skúsenosťou.

V pondelok pred konferenciou bola dohodnutá brigáda na výrobu visačiek a stravných lístkov. Materiál bol dohodnutý a objednaný, ale ešte pár hodín pred brigádou som akosi stále mal prázdne ruky. Zásielka, ktorá mala dôjsť, nikde. Na pošte len povedali, že sa mám ešte skúsiť zastaviť asi hodinu pred brigádou. Pri ďalšej objednávke sa zas objavili nejasnosti a vyzeralo to na ťažké vyjednanie o cene. Nesprávne pochopenie zadania mohlo v najhoršom spôsobiť predraženie až o nejakých 150 eur. A tak som odišiel z pošty vyjednávať, vnútorne rozhodnutý z toho, že potrebná zásielka ktovie, kde visí. Prišiel som do predajne, povedal kto som, identifikoval objednávku... a rovno mi to vydali za cenu ešte o pár eur menej než bola predbežná dohoda. Keď som tam predtým samotnú objednávku vybavoval skoro hodinu, tak som si predstavoval, že teraz to bude trvať ešte o dosť dlhšie. Namiesto toho som bol za pár sekúnd vybavený a za cenu, o ktorej sa mi ani

nesnávalo. Tak som sa povzbudený vrátil domov. A tam na stole našiel medzičasom doručený balík...

Takto hladko to nejde vždy, ale predsa, je to viditeľný príklad, keď sa popri ľudskej slabosti ukáže Božia milosť. Mne v bezmocnosti nezostávala než modlitba, aj v tej som sa snažil najmä prijať pokoj, so zázračnými riešeniami som príliš nepočítal. Vidieť potom na brigáde 10-15 dorastencov niekoľko hodín ochotne pracovať, bez odmeny, len preto, že je to potrebné, to je čerešnička na torte.

foto: L. Hasičová

Keď začala samotná konferencia, čakala ma ešte jedna nová skúsenosť, prvýkrát som mal viesť seminár. Téma „Kurz prenášania vrchov“ prilákala vcelku hojnú účasť. Ale úspech sa dá merať skôr v tom, koľko toho preniklo do srdca. Verím, že aj keď sme spolu prechádzali nevyčíslené modlitby v Biblii, aj keď zaznievali svedectvá o našich vypočutých mod-

foto: D. Jurčo

litbách, oboje nás lepšie pripravilo na bežný život, kde pred nami stoja ako vrchy malé aj veľké problémy.

Ten seminár však bol akoby len jeden dielik z celého puzzle konferencie. Momentov, keď Pán Boh mohol prehovárať, bolo viac, najmä vďaka službe hlavných rečníkov. Najväčšiu radosť vo mne vyvolávajú reakcie viacerých vďačných a povzbudených účastníkov, s ktorými som mal možnosť aspoň krátko hovoriť. Ich Boh oslovoval, a preto všetka tá ľudská námaha pri organizovaní mala zmysel. A bude mať zmysel aj o rok.;

Juraj Institoris

foto: L.Hasičová

foto: D.Jurčo

foto: D.Jurčo

facebook ako kladivo

Mohol by si sa nám v krátkosti predstaviť?

Volám sa Ján Máhrik. Budem mať 25 rokov, pred pár mesiacmi som doštudoval Fakultu riadenia a informatiky na Žilinskej univerzite. V súčasnosti som sa stal v našom zbore pracovníkom s mládežou/dorastom.

Rečníci na KMCB si sami vyberajú témy, na ktoré si pripravujú seminár. Prečo si si vybral práve seminár s názvom „Som zborové dieťa (výhody/nevýhody)“ a seminár o Facebooku?

Pretože som zborové dieťa a používam Facebook (smiech). Inak sú to oblasti, ktoré sú pre mňa veľmi zaujímavé a o ktorých podľa mňa treba hovoriť častejšie (hlavne Facebook sa týka komunikácie všeobecne). Taktiež som to bral ako príležitosť pozrieť sa týmito oblastiam „na zubok“ a revidovať si svoj pohľad na vec.

Na posledných konferenciách si aj ty sám viedol seminár, čo považujem za mimoriadne náročné. Nebolo by pre teba jednoduchšie a pohodlnejšie byť „len“ účastníkom?

Máš pravdu, jednoznačne je pohodlnejšie prísť na KMCB a počúvať, prijímať. Boli roky, keď som bol v tej pozícii a som za to vďačný, veľa som skrze KMCB takto prijal. Ale už pomaly prestávam byť mládežníkom - prichádza nová generácia, ktorej sa treba venovať a získané podávať ďalej. Aj keď to možno neviem podať tak dobre ako skúsenejší rečníci, no učím sa. No moja osobná skúsenosť je taká, že aj keď na KMCB slúžim/dávam, stále veľa prijímam. Už aj minulé dva roky som mal seminár a nemal som pocit, že by som sa tým na KMCB o niečo ochudobnil, práve naopak. Chcem povzbudiť všetkých tých, ktorí napriek pozvaniu do tejto služby váhajú, nech sa neboja poslávať mládeži aj takýmto spôsobom.

Názory na Facebook sú rôzne, niektorí ho zbožňujú a trávajú tam (takmer) všetok svoj voľný čas, no iní ho zatracujú a vehementne polemizujú o jeho negatívnom pôsobení na ľudskú komunikáciu a vzťahy. Ako ty vnímaš Facebook?

Facebook je veľký fenomén a nedá sa jednoducho zaškatulovať. Je súčasťou niečoho oveľa väčšieho. Facebook samotný je v podstate zrkadlom toho pozitívneho aj negatívneho, čím dnešní ľudia žijú - pohodlnosť, komunikácia, instantnosť, zá-

bava, všetečnosť, potreba patriť do hnutia, tužba vyjadriť sa nahlas, narcizmus atď. Nedá sa apriori povedať, že Facebook je zlý. Sú e-mail, SKYPE, Twitter, Myspace zlé? Je kladivo zlý nástroj? Ved' ním môžem porozbijať všetky poháre v kuchyni. Áno, ale rovnako ním zatlačím kliniec do steny a zavesím naň obraz.

Považuješ sa za aktívneho používateľa spomínanej inernetovej sociálnej siete? Z akého dôvodu ho navštevuješ?

Osobne Facebook používam rovnako, ako svoj mobilný telefón. Komunikujem pomocou neho, organizujem rôzne stretnutia a aktivity. Snažím sa netráviť tam hodiny prezeraním fotografií, komentovaním a hraním hier. Ťažím z toho, že nemusím rozvíjať neprehľadnú emailovú komunikáciu s viacerými osobami súčasne.

Aký máš názor na zverejňovanie osobných informácií prostredníctvom profilov, statusov a fotiek a aká je tvoja hranica intimity, ktorá by mala byť zachovaná a ktorú je, naopak, možné zdieľať s inými?

Dôležité veci nechávam na osobný rozhovor a čo sa týka osobných informácií - dávam tam to, čo by som dal aj na stĺp v meste. Neverím totiž, že na Facebooku existuje súkromie. Netušíme, koho vlastne medzi tými stovkami „priateľov“ máme a kto si prezerá náš profil. Takže, ak si do statusu dám: „Ľudia, idem na dva týždne do Tatier,“ môže sa stať, že po dovolenke nájdem prázdny byt.

Za rozhovor ďakuje Jana Cabadaiová.

foto: D.Jurčo

foto: J.Urblik

foto: D.Jurčo

foto: D.Jurčo

Čo si zobral účastník zo semináru Dobrý správca (J. Tomašovský)

Mt 25, 25: „...odišiel som a skryl som tvoju hrivnu v zemi; hľa tu máš, čo je tvoje.“

Naše životy majú zmysel, svoj význam, cieľ. Boh nás stvoril v tomto svete, zachránil nás, dal nám nový život, a s tým prišlo veľa ďalších vecí. Jednou z nich sú tie oné „hrivny“. Dal nám rôzne schopnosti, dary, tak, ako On chcel a nezabudol na nikoho z nás. Dostali sme ich s nejakým účelom. Majú byť využité na úžasné veci, ktoré môžeme pre Boha urobiť. Či je to služba v zbere, vonku medzi ľuďmi, alebo kdekoľvek inde a akokoľvek inak, je nám dané niečo, čo má byť dobre spravované. Je však na nás, čo s tým urobíme. Môžeme si vybrať pohodlnú cestu, keď zakopeme to, čo sme prijali, alebo sa rozhodneme, že budeme dobrými správcami darov, schopností a všetkého, čo máme, aby to slúžilo evanjeliu a oslave nášho Boha. Dôsledky oboch možností sú veľmi výrazné. Môžeme sa na to trochu pozrieť v príklade. V zbere je nejaký muž. Má viesť zbor, mládež, dorast, alebo skupinku atď. Boh ho obdaril schopnosťami, ktoré na to potrebuje, a ktoré treba aj rozvíjať. Problém je v tom, že nie je ochotný do toho investovať. Či je to už kvôli lenivosti, alebo niečomu inému. „Ja sa na to necítim“ alebo „to nie je pre mňa“, alebo hento, alebo tamto. A tak ľudia, o ktorých sa mal starať, nemajú človeka, ktorý by im mohol poslúžiť tak, ako práve on. Ešteže je Boh milostivý a volá do služby iných. Ak by sa však rozhodol poslúchnuť a podriadiť sa Božiemu plánu, mohol by byť pozhnaním pre tých, ktorých by viedol.

Mali by sme robiť viac ako sa len pozerať na svet okolo nás. Vo vzťahu k svetu sme „soľou a svetlom“ sveta. Medzi sebou navzájom si máme slúžiť. Sme volaní k aktivite a nie pasivite a sme volaní k DOBRÉMU spravovaniu toho, čo nám Boh dal. Chcel by som zakončiť textom z Biblie, ktorý je pre mňa osobne vzácný:

Rim 12,1-2: „Povzbudzujem vás teda, bratia, pre Božie milosrdenstvo, aby ste prinášali svoje telá ako živú, svätú, Bohu príjemnú obeť, ako svoju duchovnú bohoslužbu. A nepripodobňujte sa tomuto svetu, ale premeňte sa obnovením zmysľania, aby ste vedeli rozoznať, čo je Božia vôľa, čo je dobré, čo mu je príjemné, čo je dokonalé.“